

A KÖZÖSSÉGI FINANSZÍROZÁSRÓL, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A MEDICAL CROWDFUNDING INTÉZMÉNYÉRE

About crowdfunding, with special regard to the institution of medical crowdfunding

DOMOS PANNA* – VARGA ZOLTÁN**

A Lehman Brothers amerikai nagybank csődje nyomán 2008 végén kirobbant pénzügyi válság az 1930-as évek eleji nagy gazdasági világválság óta világszerte a legsúlyosabb gazdasági visszaesést eredményezte,¹ mely maga után vont egy az államok, a vállalkozások és a lakosság számára is kritikus és embert próbáló időszakot, amelyben a csökkenő kereslettel, regionálisan eltérő mértékű ámde növekvő munkanélküliséggel és a válság végét megelőző több mint fél évtizedes gazdasági stagnálással kellett szembenézni.

A cikkünk témájául szolgáló „Crowdfunding”, vagyis közösségi finanszírozás a 2008-as válság következtében kialakult forráshiány révén vált elterjedtté, először az Egyesült Államokban. Az intézmény lényegében a 21. századi gazdasági sokkok közepette a technológiai fejlődés és a tőkepiaci egyensúlytalanságok eredőjeként alakult ki vállalkozásfinanszírozási innovációként.² Az intézmény kellő szinten történő bemutatása és tudásanyagának elmélyítése érdekében tanulmányunkat két fő részre osztottuk. Így az első rész elsődleges célja, hogy átfogó képet adjon a vizsgált finanszírozási formáról, meghatározva az alapvető fogalmakat és kifejezéseket, bemutatva a konstrukció legnépszerűbb, a hagyományos banki és tőkepiaci finanszírozási formáktól eltérő modelljeit, elfogulatlanul megvizsgálva annak minden előnyét és hátrányát, valamint göröcső alá véve az Európai Bizottság és az Európai Bankhatóság

* DOMOS PANNA
joghallgató
Miskolci Egyetem ÁJK
3515 Miskolc-Egyetemváros
domospanna2001@gmail.com

** DR. VARGA ZOLTÁN
PhD egyetemi docens, tudományos és nemzetközi dékánhelyettes
Miskolci Egyetem ÁJK
Államtudományi Intézet
Pénzügyi Jogi Tanszék
3515 Miskolc-Egyetemváros
zoltan.varga@uni-miskolc.hu
<https://orcid.org/0000-0002-4857-4439>

¹ *A pénzügyi válság alapfogalmai kezdőknek.* [https://www.europarl.europa.eu/RegData/presse/pr_focus/2010/HU/03A-DV-PRESSE_FCS\(2010\)04-14\(72750\)_HU.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/presse/pr_focus/2010/HU/03A-DV-PRESSE_FCS(2010)04-14(72750)_HU.pdf), 2025. január 10., 1.

² KUTI Mónika – HORNYÁK Miklós: A technológiai közösségi finanszírozás trendjei. *Külgazdaság* LXI., 2017. május–június 29.

témában íródott állásfoglalásait. Kiemelendően fontos részt képez az amerikai JOBS Act és az Európai Unió szabályozási törekvéseiből született rendeletek és irányelvek és azok hatásainak tanulmányozása, ezzel megteremtve a kellő elméleti háttérrel, mely a tanulmány további részének megértését teszi lehetővé. A második rész az egészségügyi szektorban megjelenő medical crowdfunding elemzését kísérli meg, kitérve az egészségügyi kiadásokra létrehozott közösségi finanszírozás megjelenésének okaira, legfontosabb megjelenési formáira és a Magyarországra jellemző egyetlen egészségbiztosítási alappal rendelkező és erősen centralizált egészségügyi rendszer mellett betöltött szerepére.

Kulcsszavak: *közösségi finanszírozás, közösségi finanszírozás az egészségügyben, Jobs Act*

The financial crisis that erupted at the end of 2008 in the wake of the bankruptcy of the American bank Lehman Brothers resulted in the worst economic downturn worldwide since the Great Depression of the early 1930s, which brought with it a critical and trying period for states, businesses and the population alike, in which falling demand, regionally varying but increasing unemployment and more than half a decade of economic stagnation before the end of the crisis had to be faced. “Crowdfunding”, the subject of our article, became widespread due to the lack of funds that developed as a result of the 2008 crisis, first in the United States. The institution was essentially developed as a result of technological development and capital market imbalances as a result of business financing innovation in the midst of the economic shocks of the 21st century. In order to present the institution at a sufficient level and to deepen its knowledge, we have divided our study into two main parts. Thus, the primary objective of the first part is to provide a comprehensive picture of the form of financing under consideration, defining the basic concepts and expressions, presenting the most popular models of the scheme that differ from traditional forms of bank and capital market financing, examining all its advantages and disadvantages in an unbiased manner, and examining the positions of the European Commission and the European Banking Authority on the subject. The study of the regulations and directives born from the American JOBS Act and the European Union’s regulatory efforts and their effects is a particularly important part, thus creating the necessary theoretical background that allows the understanding of the rest of the study. The second part attempts to analyse medical crowdfunding in the healthcare sector, covering the reasons for the emergence of crowdfunding for healthcare expenditures, its most important forms and its role in the highly centralised healthcare system with a single health insurance fund characteristic of Hungary.

Keywords: *crowdfunding, crowdfunding in healthcare, Jobs Act*

1. A közösségi finanszírozásról általánosságban

A crowdfunding, ahogyan az a rövid tartalmi összefoglalóban is olvasható, egy viszonylag új keletű jogintézmény, melynek ismerete és alkalmazása kellő szinten még nem ivódott be a köztudatba, éppen ezért fogalmának, típusainak, előnyeinek és kockázatainak, valamint a még gyerekcipőben járó jogi szabályozásának ismertetése nélkülözhetetlen ezen finanszírozási forma további megértéséhez.

1.1. Fogalmi meghatározás

A *crowdfunding* mint alternatív finanszírozási forma fogalmi meghatározása előtt érdemes azt először szerkezetileg elhelyezni az egyén, illetve egyének csoportjától származó anyagi, illetve szellemi erőforrások típusai között.

Itt kell megragadni az alkalmat a *crowdsourcing* vagyis a közösségi erőforrás-toborzás fogalmának ismertetésére. A kifejezés Barack Obama 2008-as elnökválasztási kampánya során jelent meg, ugyanis a volt amerikai elnök az összes szóba jöhető internetalapú közösségi hálózatot igénybe vette a kampánya érdekében, ahol a tagok az adakozás mellett megoszthatták egymással a kampány során szerzett élményeiket, tapasztalataikat, megtudhatták, hogy hol van szükség aktivistákra, és mindezek mellett exkluzív belső információkhoz is juthattak az Obama-kampánnyal kapcsolatban.³ A kampány után is fennmaradt fogalom magában foglalja az anyagi- és materiális javakat, a tudást, az egyének által megszerzett tapasztalatot, az ötleteket és a különböző forrásokból származó adatok széles körét. A hagyományos finanszírozási lehetőségek alternatívájaként a crowdsourcing egy csoport közös érdekeit érinti, megkerülve a tőkebevonáshoz szükséges hagyományos akadályokat és közvetítőket.⁴ Lényegében tehát az interneten keresztül szerveződött, együttműködésen alapuló csoportok a közösség erejét felhasználva dolgoznak ki egy-egy projektet, valamint együtt és egymással összhangban, összedolgozva vesznek részt valamilyen értékteremtő folyamatban.

Az eddigieket összefoglalva, az előbb felsorolt elemek mentén haladva a crowdsourcing négy típusát különböztethetjük meg, melyek között a crowdfunding kategóriáját is megtalálhatjuk:⁵

A közösség által nyújtott tudás/bölcesség (crowdwisdom): A crowdsourcing ezen típusa az interneten keresztüli globális összekapcsolódás révén arra törekszik, hogy az egyének közötti együttműködést felhasználja a problémamegoldás, az innováció és a hatékonyság elérése érdekében. Ez a kollektív intelligencia lehetővé teszi az egyének nagy csoportjának, hogy megosszák tudásukat, adataikat és készségeiket a társadalmi problémák megoldása érdekében,⁶ hiszen az egyének csoportja nagyobb tudást birtokol, mint a csoport tagjai egyénileg.

A közösség általi alkotás/létrehozás (crowdcreation): Legegyszerűbben megfogalmazva ezen típus alatt az egyének csoportjának egy közös erőfeszítése értendő valaminek a tervezése, megalkotása, illetve szellemi vagy fizikai síkon történő megvalósítása érdekében.

³ MERKOVITY Norbert: *Barack Obama elnöki kampányának sajátosságai*. https://mediakutato.hu/cikk/2009_01_tavasz/08_obama_elnoki_kampanya, 2025. január 10.

⁴ Marshall HARGRAVE: *Crowdsourcing: Definition, How It Works, Types, and Examples*. <https://www.investopedia.com/terms/c/crowdsourcing.asp>, 2025. február 10.

⁵ ZSARNÓCZKY-DULHÁZI Fanni – KOPPER Bence – ZSARNÓCZKY Martin – DÁVID Lóránt Dénes: A közösségi finanszírozás helye és szerepe a mai társadalmakban, különös tekintettel hazánkra és az egészségügyi kiadásokra. *Civil Szemle* 2022/1., 42.

⁶ Helen K. LIU: *The wisdom of the crowd A new typology for crowdsourcing*. <https://researchoutreach.org/wp-content/uploads/2021/07/Helen-K-Liu.pdf>, 2025. február 10.

A közösség általi véleményalkotás (crowdvoting), mely a demokrácia elvét használja fel egy adott politikai vagy cselekvési mód kiválasztása érdekében a „közönség megkérdezése által”.⁷

A közösség által nyújtott anyagi támogatás (crowdfunding): A legutolsó egyben legfontosabb típus az előzőekkel ellentétben nem a megszerezhető tudás és nem a munkaerő keresése köré szerveződik, hanem feladatául a különböző célok elérése érdekében történő pénz és anyagi erőforrások gyűjtését rendeli.

A crowdfunding tehát a finanszírozásra összpontosít, míg a crowdsourcing az emberek egy csoportjának tudását és kreativitását használja fel problémák megoldására vagy ötletek generálására, mely szellemi hozzájárulásért cserébe a crowdfunding bizonyos típusaival ellentétben nem minden esetben tartalmaz a közreműködésre ösztönző jutalmakat. Egy másik lényeges különbség, hogy a crowdfunding általában egyszeri esemény, míg a crowdsourcing lehet folyamatosan létező vagy időszakosan visszatérő kampány is. A crowdfunding-kampányok jellemzően meghatározott finanszírozási céllal és meghatározott ütemezéssel rendelkeznek, míg a crowdsourcing-kezdemenyvezések addig folytatódhatnak, amíg a vállalat vagy szervezet a tömeg folyamatos hozzájárulását aktívan várhatja.⁸ A közösségi finanszírozási kezdeményezések „mindent vagy semmit” mentalitást követve csak akkor jelentenek sikeres kampányt a projektgazdák számára, ha az előre meghatározott célösszeg maradéktalanul összegyűlik. Az összeg csak ekkor kerül a projektgazdához, ha erre azonban nem kerül sor, akkor az egyének visszakapják az általuk megfizetett pénzüsségeket. Ez a jelenség a crowdsourcing esetében nem figyelhető meg, hiszen az átadott tudást, vagy a nyújtott szellemi erőforrásokat utóbb nem lehet visszakövetelni.

A továbbiakban a crowdfunding, mint finanszírozási forma részletes bemutatásáról lesz szó.

1.2. A crowdfunding meghatározása

Az ember társas lény, életközösségeket alkot, mely életközösségek tagjai már a korai évszázadoktól kezdve a közösség céljainak elérése érdekében, a „sok kicsi sokra megy” elv mentén haladva egymást és a közösségen belül élő rászorulókat segítették mind erkölcsi, mind pedig pénzügyi szempontból. A közösségi finanszírozás alapkonceptióját is a jótékonykodás és a segítségnyújtás, mint emberi jellemvonások adják,⁹ melyek kiegészülnek a pénzügyi szektort jellemző profitorientált gondolkodásmóddal, a potenciális közösségfejlesztés lehetőségével, így a jövőbeli ügyfélkör kiépítésével, valamint lehetőség nyílik általa a piacra való betekintésre.

A crowdfunding legegyszerűbben megfogalmazva egy pénzszerzési, illetve finanszírozás-keresési mód, melynek lényege a pénzüsségek nagyságában és azok forrásában rejlik. Szemben a bankok által nyújtott banki szolgáltatásokkal, mint például hitelekkel,

⁷ Marshall HARGRAVE: i. m.

⁸ Marshall HARGRAVE: i. m.

⁹ ZSARNÓCZKY-DULHÁZI Fanni – KOPPER Bence – ZSARNÓCZKY Martin – DÁVID Lóránt Dénes: i. m. 43.

ahol egy nagyobb összeg egy vagy két forrásból származik, addig a közösségi finanszírozás esetében sok kis összeget egyének nagyobb csoportja nyújt erre a célra létrehozott internetes honlapokon vagyis platformokon keresztül.¹⁰ Az így létrejövő jogviszonyban általában háromféle szereplő vesz részt: a finanszírozandó projektet javasló *projektgazda*, a javasolt projektet finanszírozó *befektetők*, valamint *közösségi finanszírozási szolgáltató* formájában egy olyan közvetítő szervezet, amely egy online platform segítségével összeköti egymással a projektgazdákat és a befektetőket.¹¹

Ez a meghatározás azonban önmagában kevés, elsődlegesen érdekesebb a más finanszírozási módokkal szembeni legszembetűnőbb különbségeket kiemelni:

Kiemelendő a fentebb említett platform, mint egy „felhatalmazó szervezet” közreműködése, amely révén közösséget vállalnak egymással mind a tőkét kereső, mind a befektetési lehetőséget kutató felek. Lényegében olyan közvetítő weboldalak értendők alatta, amelyek meglévő pénzügyi termékeket közvetítenek új csatornákon keresztül a magasabb kockázattűrő képességgel rendelkező piaci szereplők számára.¹²

Szintén különbségként ragadható meg a létrejövő közvetlen interakció és kapcsolattartás a kapott finanszírozási forrást felhasználók és támogatók között, köszönhetően az internet által lehetővé tett gyors kommunikációnak.

Mindezek eredményéül tartós társadalmi csoportok kialakulása is megfigyelhető az említett szereplők körében,¹³ ahol a tömeg ereje igazolja a piaci igényt, mely piaci igény helyezi szilárd alapokra a megvalósuló projekteket.

A közösségi finanszírozásnak számos meghatározása van a szakirodalomban, mindenki által elfogadott fogalom hiányában azonban az érintett terület sajátos elemei mentén az alábbi definíciót vehetjük alapul:

Crowdfunding alatt a *közösségektől*, vagyis a tömegektől *kis összegben, online* történő, alternatív finanszírozást jelentő *pénzgyűjtésként* megfogalmazott folyamatot értjük, amely szerteágazó, akár társadalmi és forprofit célrendszer alapján különféle, leggyakrabban *adomány-, jutalom-, részvénytőke- és hitelalapú* üzleti modellre épül.¹⁴

A crowdfunding tehát a közösség, vagyis a közös élet vagy munkaviszonyok közt élő, illetve közös eszméket, célokat, törekvéseket valló emberek kisebb-nagyobb csoportjának¹⁵ erejét felhasználva éri el az anyagi erőforrások gyűjtésével megvalósuló sokrétű célokat, melyek realizálódása a fogalomban is szembetűnő módon meghatározott négy közösségi finanszírozási típus, illetve modell keretei között történik meg. A továbbiakban ezen típusok bemutatására fókuszálunk.

¹⁰ *Útmutató a közösségi finanszírozáshoz*. Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2015, 6. (továbbiakban: Útmutató)

¹¹ Az Európai Parlament és Tanács 2020/1503 (EU) rendelete, preambulum.

¹² GÁBOSSY Ákos: Újabb irányzatok a közösségi finanszírozásban. *Pénzügyi Szemle* 2016/4., 547.

¹³ MÓNICA KUTI – GÁBOR MADARÁSZ: Crowdfunding. *Public Finance Quarterly* 2014/3., 357.

¹⁴ KUTI MÓNICA – HORNYÁK MIKLÓS: i. m. 29.

¹⁵ *A magyar nyelv értelmező szótára*. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete, Akadémia Kiadó, első kiadás, 1962, 314. (továbbiakban: A magyar nyelv értelmező szótára)

1.3. A crowdfunding típusai

A fogalmi meghatározás után érdemes az elméleti fogalom gyakorlati alkalmazásának eredményeként létrejövő típusokat, kategóriákat megvizsgálni. A közösségi finanszírozás fiatal intézmény, ennek révén fogalmi háttere, tudásanyagának fejlődése nagyon dinamikus, napi szinten változik, megújul. A közösségi finanszírozásnak több fajtája létezik aszerint, hogy milyen mértékben hasonlít a konstrukció a hagyományos banki és tőkepiaci finanszírozási formákra. Elsődlegesen a korai kutatások keretében megalkotott négy modellből álló kategóriarendszert érdemes bemutatni, a továbbiakban pedig ezt kiegészítve az Európai Bizottság által felállított sok hasonlósággal rendelkező, de már hat típust magában foglaló felosztást célszerű ismertetni.

Adományalapú (donation-based) közösségi finanszírozás: Szokás filantróp modellnek is nevezni, amelyben a közösség különféle jótékonyági kezdeményezéseket támogat, bárminemű pénzügyi érdek nélkül,¹⁶ pusztán a céllal való szimpatizálás révén jön létre a finanszírozási aktus. A szimpátia kialakulását, valamint az adakozó szellem feleledését különböző tényezők befolyásolhatják, melyek között említhetjük a beszélt nyelvet, a közös kultúrát, a személyes érdeklődési kört, az adott ügygel való azonosulás mértékét és az egyéni anyagi lehetőségeket. Pszichológiai oldalról figyelve pedig a kutatók az együttérzést, a büntudatot, a boldogságot és az identitást határozták meg tényezőkként, melyek befolyásolhatják az adakozás iránti motivációt.¹⁷

Az adományalapú közösségi finanszírozás lehetőségével bárki élhet, valamint a felajánlás összege sem kerül meghatározásra. A támogatók a továbbiakban bemutatásra kerülő finanszírozási típusokkal ellentétben nem kapnak ellenszolgáltatást a pénzükért cserébe. A művészeti, társadalmi kezdeményezések jellemzően ilyen módon toboroznak támogatókat.¹⁸ Ebbe a kategóriába sorolhatjuk a *medical crowdfunding* kampányokat, melyek során egyének számára személyes célra, de akár szervezetek részére is lehetőség nyílik pénzbeli adományokat nyújtani az egészségügyi kiadások fedezése érdekében. Ezekről tanulmányunk befejező részében bővebben fogunk szólni.

Jutalomalapú (reward-based) közösségi finanszírozás: Az eddig legismertebbé vált formája a közösségi finanszírozásnak, amelynek esetében a támogatók valamilyen materiális vagy immateriális fizetségben részesülnek a pénzükért cserébe.¹⁹ Az adományalapúhoz hasonlóan nonprofit jellegű, ahol kisebb a felajánlott ellenszolgáltatások értéke, mint a gyűjtött tőke, és általában jutalmakat, szolgáltatást, ajándékokat tűznek ki a támogatók részére a projekt sikeressége esetén.²⁰ Ezek a jutalmak és ajándékok gyakran a támogatott termékek prototípusainak még azok piacon való

¹⁶ GÁBOSSY Ákos: i. m. 547.

¹⁷ ZSARNÓCZKY-DULHÁZI Fanni – KOPPER Bence – ZSARNÓCZKY Martin – DÁVID Lóránt Dénes: i. m. 44.

¹⁸ BETHLENDI András – VÉGH Richárd: *Közösségi finanszírozás – valós lehetőség-e a hazai kisvállalatok számára? Hitelintézeti Szemle* 2014, 103.

¹⁹ GÁBOSSY Ákos: i. m. 547.

²⁰ ESF crowdfunding manual. Kivonat *A Crowdsourcing* című kézikönyvből. Compet-Terra 2016, 5.

megjelenése előtti megszerzését jelentik, így a támogatók ezáltal lényegében elővásárlói magatartást valósítanak meg.

Ezen típus elterjedése többek között annak a ténynek is köszönhető, hogy a projektgazdának nem kell üzletrészt kiadnia a működése beindításához, valamint a modell egyik legnagyobb versenyelőnye a konvencionális banki termékekkel szemben, hogy a finanszírozás jellemzően bizalmi és a bankival ellentétben nem fedezeti alapon valósul meg.²¹ A laikus ember is ezt a formát ismeri leggyakrabban, köszönhetően a jutalomalapú közösségi finanszírozást körülölelő publicitásnak, vagyis nyilvánosságnak, melyet a jutalomalapú nemzetközi crowdfunding platformok biztosítanak. Ezek közül a legnevesebb és legismertebb például a *Kickstarter* nevű online felület,²² ahol több magyar projektgazda is sikeres kampányt folytatott.

Hitelalapú (lending/credit-based) *közösségi finanszírozás*: A felsorolás utolsó két eleme már az üzleti jellegű finanszírozási formákat foglalják magukban, a modellek e két típusa leginkább azok, amelyek a klasszikus befektetői, befektetési motívumokat hordozzák magukban. A hitelalapú közösségi finanszírozás, más kifejezést használva a „peer-to-peer lending” esetében a magánszemélyek bizonyos elvek mentén haladva, különböző kritériumok szerint megállapított kamatért cserébe hitelt adnak másoknak, akik azt meghatározott ütemezés szerint fizetnek vissza. Lényegében egy hitelszerződés valósul meg a felek között, ahol a jelentős befektetői kockázatok megjelenése mellett nagymértékű tőkebevonásra képes a támogatott projektgazda.²³ A befektetői kockázatok leggyakrabban a kölcsönvevő hitelképességéről vagy a finanszírozott projekt mögött állók komoly szándékáról való nehéz meggyőződésből ered. A befektetői kockázatokról több tanulmány is készült, ezek közül a legjelentősebb az Európai Bankhatóság állásfoglalása, melyről a továbbiakban szintén lesz szó.

Részvényalapú (equity-based) *közösségi finanszírozás*: Szokás klasszikus tőkebefektetési modellnek, vagy tulajdonosi tőke alapú finanszírozásnak is nevezni. A projektgazda tőkére tesz szert, míg a befektető üzletrészt és azzal járó szavazati jogot kap, ezáltal részvény vagy kötvényszerű befektetésnek minősül. Részvényalapú kampányt általában már működő, de még korai fázisú vállalkozások indítanak, amelyek már nem egy-egy termék egyszeri megvalósítását, hanem annak üzemszerű, fenntartható fejlődést mutató üzleti modelljét akarják megvalósítani.²⁴

A részvényalapú finanszírozási modell az utóbbi évek során egyre népszerűbbé vált. Mivel a crowdfunding a tömegre, más szavakkal a nagyközönségre támaszkodik, fenntarthatósága és növekedése attól függ, hogy a tömeg milyen motivációval vezérelve fektet be a projektekbe. A közösségi finanszírozás más formáihoz képest

²¹ GÁBOSSY Ákos: i. m. 547.

²² JUHÁSZ Zita: A közösségi finanszírozás csoportalakító szerepe. *Gazdaság, Társadalom V. In: Társadalmi csoportok jövője.* (Szerkesztette: Tóth Attiláné) Arisztotelész Bt., 2018, 25. (továbbiakban: Juhász Zita)

²³ BETHLENDI András – VÉGH Richárd: i. m. 103.

²⁴ HORVÁTH András: *Hogyan szolgálja a közösségi finanszírozás a fenntarthatóságot?* XVI. Soproni Pénzügyi Napok, konferenciakötet, Soproni Egyetemi Kiadó, Sopron, 2022, 343.

a részvényalapú közösségi finanszírozású vállalkozások befektetői inkább befektetési, mint fogyasztási döntést hoznak.

Az előző három modellben megtalálható érzelmi, esetleg közösséghez való tartozás iránti indíttatás ezen modellben nem jelenik meg, sokkal inkább a pénzügyi motiváció lesz a legfontosabb mozgatórugója egy ilyen vállalkozásba történő befektetésnek. Ha a részvényalapú közösségi finanszírozású vállalkozások támogatói hasonlóak lennének a hagyományos befektetőkhez, akkor a fő céljuk az lenne, hogy megtérülést érjenek el a befektetéseikből, azonban jelen esetben nem csak a megtérülés, hanem az azon túli, a hitelalapú modellhez képest hosszabb távú nyereség megszerzése is a cél. A támogató befektetésének megtérülési rátája és nyeresége nagymértékben függ a vállalkozás jövőbeli bevételeitől és a részvények értékétől, így a befektetői kockázat szintén megjelenik ennél a modellenél is.²⁵

A bemutatott hagyományosnak vett négy modellt magában foglaló felsorolás bemutatását követően az Európai Bizottság állásfoglalására is érdemes kitérni. Az EU tömegfinanszírozási piaca a világ más nagy gazdaságaihoz képest fejletlen. A szolgáltatásait határokon átnyúlóan kínálni kívánó crowdfunding platformok egyik legnagyobb akadálya évek óta az eltérő engedélyezési követelmények és az Európai Unió közös szabályainak hiánya volt. Ez magas megfelelési és működési költségeket eredményezett, ami megakadályozta, hogy a crowdfunding platformok hatékonyan bővíthessék szolgáltatásaik körét. Ennek eredményeképpen a kisvállalkozások számára kevesebb finanszírozási lehetőség állt rendelkezésre, a befektetők pedig kevesebb választási lehetőséggel és nagyobb bizonytalansággal álltak szemben a határokon átnyúló befektetések során.²⁶ Ezen a helyzeten elsősorban a szintén bemutatásra kerülő az Európai Parlament és a Tanács 2020/1503 rendelete, valamint az Európai Bizottság témában, a kis- és középvállalkozók részére íródott tájékoztató jellegű útmutatói segítettek.

Az útmutató értelmében a közösségi finanszírozás típusainak az alábbiak tekinthetők:

Személyközi hitelezés, mely esetében a közösség pénzt kölcsönöz egy vállalkozásnak azzal a feltétellel, hogy a pénzt meghatározott periódus elteltét követően kamattal növelve szükséges visszafizetnie. Ez a konstrukció nagyon hasonlít a banktól történő hagyományos hitelfelvételhez, csak éppen itt sok befektetőtől származik a tőke.

Sajáttőke-alapú közösségi finanszírozás, melynek legfontosabb jellemzője, hogy a befektetésért cserébe üzletrész kerül eladásra több befektető részére. Az ötlet hasonló a rendes részvények értéktőzsdei adásvételének módjához.

²⁵ Shaista WASIUZZAMAN – Chong Lee LEE – Ong HWAY BOON – Hemalatha Pannir CHELVAM: *Examination of the Motivations for Equity-Based Crowdfunding in an Emerging Market*. https://www.scielo.cl/scielo.php?pid=S0718-18762021000200105&script=sci_arttext, 2025. február 20.

²⁶ *Crowdfunding, What the EU is doing and why?* https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/financial-markets/crowdfunding_en (továbbiakban: EB Crowdfunding) 2025. március 10.

Jutalomalapú közösségi finanszírozás során egyének adományoznak egy projektnek vagy vállalkozásnak, cserébe elvárva azt, hogy a hozzájárulásukért később valamilyen nem pénzbeli jutalmat kapjanak, például árukat vagy szolgáltatásokat.

Adományalapú közösségi finanszírozás esetén a korábbiakhoz hasonlóan egyének adományoznak kis összegeket egy meghatározott jótékonyági projekt nagyobb finanszírozási céljának elérése érdekében, amiért nem kapnak semmilyen formában sem pénzbeli vagy anyagi ellenszolgáltatást.

Nyereségrészesedés/jövedelemmegosztás során vállalkozások megoszthatják jövőbeli profitjukat vagy jövedelmüket a közösséggel a finanszírozás fejében.

Hitelviszonyt megtestesítő értékpapír alapú közösségi finanszírozás lényegében azt jelenti, hogy egyének fektetnek a vállalat által kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírba, így például kötvénybe.

A fentebb felsorolt típusokon kívül még kiemelendők a *hibrid modellek* is, melyek különlegessége abban rejlik, hogy lehetőséget kínálnak a vállalkozásoknak különböző közösségi finanszírozási típus elemeinek kombinálására,²⁷ így megteremtve a számukra és a befektetőknek is legkézenfekvőbb és leghatékonyabb közösségi finanszírozási kampány megindításának a lehetőségét, azonban még a legszimpatikusabb modell kiválasztása ellenére is felmerülhetnek azok előnyeit túlszárnyaló kockázatok, melyek kezelése és csökkentése egy újabb megvizsgálandó kérdést jelent számunkra.

1.4. A crowdfunding előnyei, a kockázat és kockázatcsökkentés

A közösségi finanszírozásnak számos előnye és hátránya van a projektgazda, a támogatók/finanszírozók és a közösségi finanszírozási szolgáltató szemszögéből. Érdemesebb először az előnyök oldaláról megközelíteni a vizsgált témát, hiszen azok tudatában a felmerülő kockázatok is könnyebben mérlegelhetőek.

Az *előny* olyan kedvezőbb körülmény, helyzet vagy állapot, adottság, amelyből haszon, nyereség, siker származik vagy származhat.²⁸ A közösségi finanszírozás hatékony tőkebevonás, amely során a vállalkozás nemcsak tőkéhez jut, hanem márkát épít és egyúttal a piacra jutást is megkönnyíti, befektetői szempontból pedig egy kis összegű, egyszerű és közvetlen tőkebefektetést tesz lehetővé. Olyan üzleti modellt jelent, amely hasonló gondolkodású egyének, cégek és befektetők összehozásával segítheti a fenntartható innovációk kifejlesztését és kiterjesztését.²⁹

Az egyik legfőbb ok, amiért a vállalkozók úgy döntenek, hogy a közösségi finanszírozást mint alternatív finanszírozás keresési módot választják a projektjük megvalósításához, lényegében pont az ehhez *szükséges finanszírozás megszerzését* körülölelő nehézségben rejlik. Sok esetben a hagyományos pénz-, illetve tőkegyűjtési források, mint például saját megtakarítások, banki szolgáltatások vagy kockázati tőke, nem tudnak megfelelni a fiatal, „zöldfülű” vagy éppen a kis- és középvállalkozók

²⁷ Útmutató, 7.

²⁸ A magyar nyelv értelmező szótára, 262.

²⁹ HORVÁTH András: i. m. 341.

igényeinek,³⁰ illetve olykor pont ezen vállalkozások sem felelnek meg a felsorolt tőkeforrások által támasztott feltételeknek.

A közösségi finanszírozás a projektgazda szemszögéből azonban sokkal több előnnyel jár, mint a pusztán pénz- és forrásszerzés. Az online platformokon keresztül és az általuk nyújtott nyilvánosság erejét felhasználva a *vállalkozások jelentős embertömeget érhetnek el*, ahol az egyének közül néhányan értékes szaktudással és piacra való betekintéssel bírhatnak, így közösségi finanszírozás általában lehetővé teszi a velük való *kölcsönös együttműködést* oly módon, amely értékes és költségmentes visszajelzéssel szolgálhat a projektgazdáknak. Ezen visszajelzés egyúttal a *projekt igazolását és megerősítését* is jelenti, hiszen általa a vállalkozás megtudhatja, hogy mások is ugyanúgy hisznek-e a megvalósuló ötletben, és ugyanolyan értékesnek tartják-e azt.

Ha a közösségi finanszírozás során az ötlet létjogosultsága igazolásra került, és nyilvánvalóvá válik az a tény, hogy az ötletnek és a vállalkozásnak a piacon helye van, úgy a bankok, kockázatitőke-befektetők³¹ és üzleti angyalok³² szemében már kevésbé tűnik kockázatosnak a megvalósuló projekt, így az előbb említett források által *további finanszírozáskeresési lehetőségek is megnyílnak* a vállalkozók számára. Végül, de nem utolsósorban a közösségi finanszírozás céljából létrehozott platformokon való jelenlét *hatékony marketingeszköznek* is minősül, mivel eredményes módszer lehet egy új termék, új vállalat vagy bővítés bemutatására azzal, hogy közvetlenül azokhoz szól, akik valószínűleg vásárlók lesznek. Hírverést és érdeklődést kelthet magának a projekt már a termék elkészülése előtt.³³

A közösségi finanszírozás a befektetők számára is hatékony lehet, hiszen lehetővé teszi számukra, hogy egyszerre számos potenciális befektetést vizsgáljanak meg online, és gyorsan megállapítsák, hogy a vállalat és az ötlet megfelel-e portfóliójuk stratégiájának, kockázati hajlandóságuknak vagy más általuk lefektetett kritériumoknak. Lényegében a technológia kihasználásával a crowdfunding az új vállalkozások létrehozását, a munkahelyteremtést és az inkluzív gazdasági növekedést elősegítő mechanizmusként szolgálhat.³⁴

³⁰ Susana BERNARDINO – J. Freitas SANTOS: Crowdfunding: An Exploratory Study on Knowledge, Benefits and Barriers Perceived by Young Potential Entrepreneurs. *Journal of Risk and Financial Management* 2020, 3.

³¹ Kockázati tőke: Angolul ‘venture capital’, a startupok tipikus finanszírozói. Magas kockázatokat vállaló és tőkefinanszírozást nyújtó, jellemzően intézményesült befektetők. Olyan nem hitelviszonyt megtestesítő tőkefinanszírozás, melyen keresztül a befektető részesedést szerez a céltársaságban.

³² Üzleti angyalok: Az üzleti angyalok saját területük elismert szakemberei, akik az üzleti szempontokat figyelembe véve, de alapvetően érzelmi alapon fektetnek startupokba. Saját pénzüket kezelik, így nincs a befektetők oldaláról hozamelvárás az irányukba. Kapcsolatrendszerrel és komoly üzleti tapasztalattal rendelkeznek.

³³ Útmutató, 9.

³⁴ *Crowdfunding’s Potential for the Developing World*. 2013. infoDev, Finance and Private Sector Development Department. Washington, DC: World Bank, <https://documents1.worldbank.org/...>

Ameddig az előnyöket inkább a projektgazdák szemszögéből szokás megközelíteni, addig a lehetséges kockázatokat már a támogatók, illetve befektetők érdekeinek vonatkozásában érdemes bemutatni. A *kockázat* lényegében valamilyen cselekvéssel, vállalkozással járó veszély, anyagi veszteség, kár, baj, esetleges kellemetlenség lehetősége.³⁵

A crowdfunding jellegű finanszírozás jelentős kockázatokkal jár, legalapvetőbb probléma az, hogy a kölcsönvevő hitelképességéről vagy a finanszírozott projekt mögött állók komoly szándékáról nehéz meggyőződni. A támogatók számos aszimmetrikus helyzettel szembesülnek, egyrészt pénzügyi döntésük meghozatalakor nem rendelkeznek minden esetben elegendő információval, ami kontraszelekcióhoz³⁶ vezethet, olykor rosszul ítélik meg a kampánysiker esélyét, másrészt erkölcsi kockázat is felléphet az esetükben, ha nincs lehetőségük a források elköltésének személyes ellenőrzésére.³⁷

A jelentős mértékű kockázatok speciális szabályozás kialakítását követelik meg. Itt kell kiemelni a European Banking Authority (EBA), vagyis az Európai Bankhatóság 2015-ben kiadott állásfoglalását, amelyben többek között a közösségi finanszírozás kockázataival is foglalkozott. Az EBA azonosította a projektgazdák, a támogatók és a platformüzemeltetők számára a kockázatokat, valamint a vonatkozó kockázati tényezőket, amelyek jelzik, hogy milyen szabályozási eszközökre lehet szükség a kockázatok mérsékléséhez, csökkentéséhez.

Az állásfoglalás hét kockázatot nevesít elsődlegesen a lending-based crowdfunding vonatkozásában, melyek az alábbiak:³⁸

Partnerkockázat (counterparty risk): Partnerkockázat akkor áll fenn, ha a hitelezőt irreálisan magas megtérülési ráta ígéretével csábítják az ötletbe való befektetésre, ebből adódóan elveszítheti mind a befektetett tőkét, mind a potenciális kamatot, abban az esetben, ha a hitelfelvevő nem képes eleget tenni a visszafizetési kötelezettségének. A partnerkockázat gyakran a platformok hibájából áll elő, többek között akkor, ha a platform nem ellenőrzi a honlapot használó hitelfelvevők hitelképességét, vagy, ha a platform nem tesz elérhetővé érthető és megbízható magyarázatokat a projektről, a finanszírozási mechanizmusokról, valamint egyéb befektetőknek szóló oktatóanyagokat, így a hitelező nem ismeri meg kellőképpen partnerét és a választott platform működését.

bank.org/curated/en/409841468327411701/pdf/840000WP0Box380crowdfunding0study00.pdf, 2025. március 20. (továbbiakban: Crowdfunding)

³⁵ *A magyar nyelv értelmező szótára*, 301.

³⁶ Kontraszelekció: Más néven ellenkiválasztódás; olyan rendszer, ahol a rossz tulajdonságok kerülnek előtérbe, a jók pedig háttérbe szorulnak.

³⁷ KUTI Mónika – HORNYÁK Miklós: i. m. 30.

³⁸ Opinion of the European Banking Authority on lending-based crowdfunding. *European Banking Authority* 2015/03. <https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/documents/10180/983359/f6106173-dc94-4d22-ade8-d40fce724580/EBA-Op-2015-03%20%28EBA%20Opinion%20on%20lending%20based%20Crowdfunding%29.pdf>, 12–18. (továbbiakban: EBA: Opinion)

Csalás kockázata (risk of fraud): A hitelezőt veszteség érheti, ha a hitelfelvevő csalárd módon jár el. Csalás következtében a hitelező bizonytalanná válhat a közösségi finanszírozási platform hírnevét és biztonságát illetően, továbbá a hitelfelvevőbe vetett bizalma is megrendülhet. Kivételes esetekben akár még a hitelező személyes adatait is ellophatják vagy visszaélhetnek azokkal. A kockázat ezen fajtája legtöbbször az internet által lehetővé tett anonimitásból és arcnélküliségből ered, mely lehetőséget teremt az egyének számára arra, hogy hamis tények állításával, hamis befektetési lehetőségeket kínálva egy crowdfunding platformon keresztül hitelezők megtévesztésével pénzhez jussanak. Továbbá a csalást maguk a platformok is elkövetik, mivel a platformok eredetileg nem kötelesek megfelelni a jogi tájékoztatási vagy közzétételi követelményeknek, így a hitelezők és a hitelfelvevők számára nehezzé válhat független információkat találni a tömegfinanszírozási platformok hírnevéről és megbízhatóságáról.

Transzparencia hiányából és a félrevezető információkból fakadó kockázat (lack of transparency or misleading information): A hitelező nem tudja azonosítani a platformnak, a platform vezetőinek, kulcsfontosságú alkalmazottjainak és részvényeseinek összeférhetlenségét, melynek akkor van jelentősége, ha a felsorolt személyek rejtett pénzügyi érdekeltséggel rendelkeznek a hitelfelvevők vállalkozásában. A félrevezető információk leggyakrabban az átláthatatlan árképzési struktúrában vagy a felekre vonatkozó egyéb félrevezető információkban testesülnek meg, melyeket a szerződési feltételek a platform honlapján történő teljes körű közzétételének a hiánya, valamint a feltételek nem egyértelmű és nem érthető nyelven való megfogalmazása valósít meg.

Jogi kockázat (legal risks), ideértve az igényérvényesítési bizonytalanságokból fakadó kockázatokat: A hitelező bizonytalan az érintett felekkel szembeni jogait és kötelezettségeit illetően. Ez a kockázat akkor merül fel, ha a tömegfinanszírozási platform nem tesz közzé érthető információkat a platform által nyújtott szolgáltatásokról, valamint nem közli a hitelezőkre és a hitelfelvevőkre vonatkozó szerződéses jogok és kötelezettségek leírását. A hitelező igényérvényesítési lehetősége a platformok által nyújtott nem megfelelő panaszkezelési mechanizmus miatt csorbulhat. Ez a kockázat a résztvevőkre vonatkozó, jól strukturált panaszkezelési szabályozás hiánya miatt merül fel.

Likviditási kockázat (liquidity risk): A hitelezők likviditási problémákkal szembeüthetnek, ha a hitelnyújtás után a törlesztés nem a megállapodás szerinti ütemezés szerint történik. Ez a kockázat a pénzeszközök rendelkezésre állásának hiánya vagy elégtelen ütemezése miatt vetődik fel.

Működési kockázat (operational risks): A hitelezőt veszteség érheti, ha a crowdfunding platformon technikai problémák merülnek fel. Ez a kockázat akkor jelenik meg, ha nem léteznek, vagy, ha léteznek, akkor nem megfelelőek a tömegfinanszírozási platformot támogató vállalatirányítási intézkedések. Egy másik ok-okozati tényező az, hogy egy adott platform technológiai vagy informatikai szempontból hibás.

Pénzmosási kockázat (money laundering): A tömegfinanszírozási platformokkal való visszaélés is létező veszélyt jelent. Ez a kockázat az ügyfelek átvilágításának a hiánya vagy elégtelen volta miatt merül fel, valamint az alkalmazandó pénzmosás elleni

szabályozás alkalmazásának az elmaradása is okozati tényezője lehet annak a kockázatnak, hogy egy adott platformot bűncselekmény elkövetése céljából használnak fel.

A kockázatok felismerése és azonosítása után kerülhet sor a kockázatok és kockázati tényezők kezelésére irányuló lehetséges szabályozási intézkedések megalkotására, melyre az EBA-állásfoglalás szintén kitér. Ezek a teljesség igénye nélkül az alábbiak:³⁹

Elsődlegesen kiemelendő megoldást a platformokon meghirdetett projektekre, valamint az ügyfelekre vonatkozó *átvilágítási eljárások megalkotása* jelenti, mely megvalósulhat pozitív, illetve negatív oldalról: pozitív oldalról megközelítve a felmerülő kockázatok kezelése a tömegfinanszírozási platformok kötelezésében rejlik, melynek értelmében a platformokat kötelezni kell arra, hogy részletes információkat tegyenek közzé saját kezelésű honlapjaikon arról, hogy milyen mértékben végeztek kockázatértékelést. Negatív irányból megközelítve pedig a platformok kötelessége, hogy tisztességes, világos és nem félrevezető módon szintén elérhetővé tegyék a felek számára annak a tényét, ha egyáltalán nem végeztek kockázatértékelést az adott projektekre és az ügyfelekre tekintettel.

Másodlagosan szintén megoldást jelent a hitelezők és hitelfelvevők *hitelképességének vizsgálata*. Az EBA véleménye szerint a platformok kötelezhetőek lehetnének arra, hogy maguk hozzák létre a hitelezővédelmi szolgáltatásaikat, illetve létesítményeiket. Ez a követelmény megtestesülhet például a visszafizetések biztosítása érdekében történő, a díjak egy bizonyos részének visszatartásában arra az esetre, ha a hitelfelvevő nemfizetéssel fenyegetett állapota állna elő. Továbbá szintén célravezető megoldás lenne, ha a hitelfelvevőket köteleznék arra, hogy a projektjük nyilvánosságra hozatalával egyidejűleg a platform által kért, saját hitelképességükkel kapcsolatos adatokat szolgáltatassanak a crowdfunding platformok számára és/vagy a hitelezők részére.

Az EBA szintén fontosnak tartja a *résztevők védelmét esetleges platformhibák fennállása esetén*, így tömegfinanszírozási platformoktól megkövetelhető, hogy rendelkezzenek olyan szervezeti megoldásokkal, amelyek biztosítják a hitelek kezelésének folytonosságát abban az esetben is, ha a platform megszokott működése technikai vagy egyéb okból kifolyólag szünetel. Ezek a rendelkezések megtestesülhetnek egy kártalanítási rendszer vagy a platform oldaláról történő nemteljesítés esetére szóló biztosítási fedezetet létrehozásában.

Lényegesen csökkentené a kockázatok mértékét, ha a tömegfinanszírozási platform működése valamely hivatalos szerv vagy hatóság *engedélyének kiadását* vagy az általuk történő *nyilvántartásba vételét* követően kezdődhetne meg. A platformoknak rendelkezniük kell a nemzeti pénzügyi felügyeleti hatóság engedélyével, vagy legalább egy hatóság hivatalos nyilvántartásában kell szerepelniük. Mindezek mellett a platformokat kötelezni kell arra is, hogy honlapjukon közzétegyék engedélyezési vagy regisztrációs adataikat annak érdekében, hogy azok mindenki számára hozzáférhetőek legyenek.

³⁹ Opinion, EBA 19–23.

Az adatvédelmi intézkedések sem elhanyagolhatóak, a crowdfunding platformoknak megfelelő dokumentumkezelési politikát kell alkalmazniuk, melynek tényét egyértelműen meg kell határozniuk a szerződési feltételeikben.

Az összeférhetlenség kezelésére vonatkozó követelményeket is megfogalmaz az EBA, a crowdfunding platformok, részvényeseik, vezetőik vagy kulcsfontosságú alkalmazottjaik nem rendelkezhetnek vagy nem szerezhetnek pénzügyi érdekeltséget a hitelfelvevők vállalkozásában, melynek érdekében a tömegfinanszírozási platformokat minden esetben kötelezni kell arra, hogy intézkedéseket hajtsanak végre a potenciális összeférhetlenségek azonosítására és kezelésére.

A panaszkezelési eljárások tekintetében a platformoktól megkövetelhető, hogy megfelelő panaszkezelési mechanizmust hozzanak létre. A panaszkezelésre vonatkozó világos és rugalmas, nyílt politikát a platform általános szerződési feltételeiben is kifejezetten le kell írni.

A pénzmosás elleni fellépés eszközüül a platformok *pénzmosás elleni irányelv*⁴⁰ hatálya alá történő bevonása tekinthető. A pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása és a pénzügyi bűncselekmények kockázata elsősorban a személyes azonosítást nem igénylő, peer-to-peer alapon történő, tranzakciókat végrehajtó hitelfelvevők/hitelezők határok nélküli jellegéhez és potenciális anonimitásához kapcsolódik. A platformoknak észszerű gondossággal kell gondoskodniuk az ilyen értelemben vett megfelelő ellenőrzések kialakításáról és fenntartásáról.

A fentebb ismertetett kockázatcsökkentési megoldásokból jól kitűnik, hogy az EBA álláspontja szerint a platformok kötelessége, hogy olyan biztonságos és kijátszhatatlan közeget teremtsenek, ahol egyik fél részéről sem történhet meg a másik rossziszemű megkárosítása. A kockázatkezelés azonban nem csupán a platformok kötelezésében merül ki, legfontosabb jelen esetben is a megfelelő joganyag és háttérjogszabályok megalkotása, alkalmazása és kikényszerítése, éppen ezért a továbbiakban a crowdfunding még gyerekcipőben járó jogi szabályozásáról lesz szó.

1.5. A crowdfunding jogi szabályozása

1.5.1. JOBS Act

Közösségi finanszírozás, ha nem is az eddigiekben ismertetett formában, de mindig is létezett, hisz a vállalkozó szellemű egyének ötleteik megvalósítása érdekében a korai időkben gyakran fordultak az ismeretségi körükhöz anyagi támogatásért. Ez az ismeretségi kör jelentette a potenciális befektetők első körét, akik érdekeltek lehetnek egy új vállalkozás finanszírozásában. Ezt a tőkeszerzési formát hívja a szakma FFF, vagyis *Family, Friends, Fools finanszírozásnak*,⁴¹ melynek pontosan annak egyszerűségéből és az azt lehetővé tevő emberi kapcsolatokból adódóan nem is létezett átfogó, valamint kikényszeríthető szabályozása.

⁴⁰ Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2015/849 irányelve a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről (Anti-Money Laundering Directive AMLD).

⁴¹ HORVÁTH András: i. m. 340.

A 2008-as a pénzügyi válságot követő technológiai fejlődés és innováció azonban új lehetőségeket teremtett, az új helyzet pedig a szabályozás szükségességét vonta maga után. Ezen szabályozási igényre leggyorsabban az Amerikai Egyesült Államok reagált, melynek eredménye a 2012. április 5-én elfogadott *Jumpstart Our Business Startups Act*, vagyis a *JOBS Act* megszületése volt, melyet Barack Obama elnök írt alá. A szabályozás elsődlegesen lazított az Amerikai Értékpapír- és Tőzsdéfelügyelet (Securities and Exchange Commission; SEC) által a kisvállalkozásokra vonatkozóan bevezetett szabályozáson oly módon, hogy megkönnyítette az induló vállalkozások és a kisvállalkozások számára a tőkéhez való hozzájutást, elsősorban azért, mivel a törvény elfogadásakor a kisvállalkozások tevékenysége a pénzügyi válság alatt és után lényegesen csökkent azt követően pedig stagnált,⁴² köszönhetően a családi megtakarítások felélésének és a kisebb bankok megszűnésének. Ezen szabályozás pozitív és a teljes gazdaság számára előnyös következmények láncolatát eredményezte, mivel, ha a vállalkozások élhetnek a finanszírozáshoz való hozzáférés lehetőségével, akkor egyben lehetőségük nyílik arra, hogy növekedjenek és több munkavállalót vegyenek fel, amely elsődlegesen a válság következtében hosszú időn át fennálló munkanélküliségen segített, valamint általa elgördültek az akadályok a kezdő vállalkozások egyszerűsített, internetalapú, kis volumenű tőkebevonása előtt.

A törvény nevében szerepel a *startup* kifejezés. Sem nemzetközi szinten, sem itthon nincs egy egységesen elfogadott fogalom a startupvállalkozásokat tekintve, számos megfogalmazással találkozhatunk. Általában startupról akkor beszélünk, amikor egy induló vállalkozás nagy növekedési potenciállal rendelkezik, és valamilyen innováció jellemzi a termékét és a működését. A definíciók szerint ezen vállalkozások alapvető célkitűzése, hogy nemzetközi piacokon jelenjenek meg minél előbb.⁴³ A startupok olyan vállalkozások tehát, melyek korai fázisúak, főleg üzleti ötletből állnak, amelyek semmiféle mutatónak nem tudnának megfelelni, sem a nyilvános értékpapír-kibocsátáshoz szükséges dokumentációt nem tudnák elkészíteni.

A startupok a platformokon úgy tudnak tehát tőkegyűjtő kampányt indítani, ha rájuk más szabályok vonatkoznak, mint ami hagyományos pénzügyi piacokon jellemző,⁴⁴ ezt tette lehetővé a *JOBS Act* számukra azáltal, hogy úgynevezett kivétel-szabályokat, mint *tömegfinanszírozási mentességeket* (crowdfunding exemption) határozott meg a közösségi finanszírozásra tekintettel. Ez azt jelenti, hogy amennyiben egy vállalkozás a tőkegyűjtése során eleget tesz bizonyos a *JOBS Act*-ban meghatározott kritériumoknak, akkor a tőkegyűjtést sokkal lazább és kevésbé szigorú szabályok mellett valósíthatja meg.

A *JOBS Act* elsőként a tranzakciók volumenére vonatkozóan állapít meg korlátokat, mint kivétel-szabályokat, mind a kibocsátás aggregált⁴⁵ volumenét, mind

⁴² Gabe ALPERT: *Jumpstart Our Business Startups (JOBS) Act Overview 2022*. <https://www.investopedia.com/terms/j/jumpstart-our-business-startups-act-jobs.asp>, 2025. február 21.

⁴³ MÁRKUS Mónika: *Mérlegen a hazai start-upok*. Logisztika-Informatika-Menedzsment Nemzetközi Tudományos Konferencia, BGE GTK, Zalaegerszeg, 2016, 195.

⁴⁴ BETHLENDI – VÉGH: i. m. 114.

⁴⁵ Aggregált: Különálló részek összekapcsolásával létrejövő, összesített, egyesített.

befektetővédelmi szempontból az egy befektető számára értékesíthető volumen nagyságát illetően. Így tehát a magáncégek, vagyis a törvény szavaival élve a kibocsátók („issuers”) 12 hónapos időszak alatt legfeljebb 1 millió USA-dollárt gyűjthetnek korlátlan számú befektetőktől, beleértve a nem telefonos befektetőket is, közösségi finanszírozáson keresztül. Az egyéni befektető oldaláról nézve egy 12 hónapos periódusban értékesíthető volumenhatárt 2000 USA-dollárban határozza meg a törvény, ettől az összegtől csak a befektető éves jövedelmét figyelembe véve lehet eltérni.⁴⁶

A tranzakciók volumenén kívül a JOBS Act betartandó követelményként szintén kivételszabályokat határoz meg mind a platformokra, mind pedig a kibocsátókra vonatkozóan. A tranzakciókban közvetítőként közreműködő személyeknek vagy brókerként vagy finanszírozási portálként/platformként regisztrációs kötelezettsége van egyrészt az Amerikai Értékpapír- és Tőzsdefelügyeletnél, másrészt pedig minden érintett önszabályozó szervezetnél (self-regulatory organization; SRO). A regisztrációs kötelezettségből következik, hogy a közvetítők a SEC által meghatározott és megfelelőnek tartott információkat kötelesek közzétenni, valamint biztosítaniuk kell a tanulmányunkban korábban már ismertetett az EBA által meghatározott kockázatsökkentési intézkedésekkel azonos jelentéstartalmú követelmények érvényesülését. Így tehát felelősséget kell vállalniuk afelől, hogy minden befektető megismerte a befektetéssel kapcsolatos, oktató jellegű információkat, továbbá biztosítaniuk kell, hogy az értékpapírok tervezett értékesítését megelőzően legalább 21 nappal a kibocsátóval kapcsolatos minden releváns információ elérhető legyen mind a SEC, mind a befektetők számára, emellett megfelelő intézkedéssel csökkenteniük kell a tranzakciókhoz kapcsolódó csalás kockázatát, valamint a befektetőkkel kapcsolatos információkat bizalmas módon kötelesek kezelni, illetve kötelességük folyamatosan ellenőrizni azt, hogy egyetlen befektető se lépje túl az előzőekben említett befektetési korlátokat.⁴⁷

A tömegfinanszírozási mentességeket igénybe vevő kibocsátók csak akkor élhetnek a mentességből származó előnyökkel, ha értékpapírjaikat a fentebb ismertetett közvetítőkön keresztül értékesítik, továbbá az ő esetükben is eleget kell tenniük a SEC által meghatározott pénzügyi és egyéb információkat érintő adatközlési kötelezettségnek a SEC, illetve a befektetők irányába.⁴⁸

Ilyen információk többek között a kibocsátóval és annak működésével kapcsolatos minden lényeges adat, így tehát:

- A kibocsátó neve, jogi formája, címe/székhelye, valamint honlapjának a címe.
- Vezető állású tisztségviselői, valamint a kibocsátóban 20%-ot meghaladó részesedéssel rendelkezők megnevezése.
- A kibocsátó üzleti modelljének, valamint a jövőbeni üzleti terveinek a bemutatása.

⁴⁶ Ron KITCHENS – Phillip D. TORRENCE: The JOBS Act – Crowdfunding and beyond; *Economic Development Journal* Volume 11, Number 4, Fall 2012, 44.

⁴⁷ BETHLENDI András – VÉGH Richárd: i. m. 115.

⁴⁸ Ron KITCHENS – Phillip D. TORRENCE: i. m. 44.

A fentebb meghatározott adatokon túl a kibocsátó tőkebevonással kapcsolatos tevékenységét érintő információkat ugyanúgy közölni kell, melyek az alábbiak:

- A kibocsátás során bevont források tervezett felhasználási célja, illetve ezen felhasználási cél részletesebb leírása.
- A kibocsátással bevonni tervezett forrás összege, továbbá azon határidő megjelölése, ameddig a kibocsátó szeretné lezárni a tervezett forrásbevonást; ezt kiegészítve a kibocsátó köteles folyamatosan informálni a befektetőket a forrásbevonás folyamatáról.
- A nyilvánosság számára felajánlott értékpapírok ára, vagy azon értékelési módszer, amely az ármeghatározás alapjául szolgál.

Végezetül legalább évente a kibocsátó beszámolót, valamint a működési eredményéről szóló jelentést köteles benyújtani az SEC-nek, továbbá mindezen dokumentumokat a befektetők számára hozzáférhető módon szükséges közzétenniük.⁴⁹

A JOBS Act hatása: A JOBS Act alkalmazása, amely a különböző intézkedések egyfajta halmazát jelenti, nem meglepő módon ahhoz vezetett, hogy egyes rendelkezések sikeresebbek voltak, mint mások, de összességében elmondható, hogy a törvény jelentős és maradandó változtatásokat eszközölt az értékpapír-törvényekben, valamint a tőzsdei bevezetés (initial public offering; IPO) folyamatának egyszerűsítésére összpontosított azáltal, hogy csökkentette a tőzsdére lépés néhány költségét és terhét mindazon kibocsátók számára, akik fentebb bemutatott kivételszabályok körében meghatározott követelményeknek eleget tettek.⁵⁰

1.5.2. Az Európai Unió szabályozási törekvései

Az európai országok, kivéve az Egyesült Királyságot messze elmaradtak a közösségi finanszírozás piacát illetően, azonban a lemaradás ellenére is a pénzügyi válság óta ezen finanszírozási formának egyre szélesebb körben történő elterjedése figyelhető meg Európa többi országában is, köszönhetően a válság következtében a bankok hitellezési tevékenységében bekövetkező csökkenésnek, és a finanszírozáshoz való hozzáférés nehezebbé válásának. Iparági becslések szerint 2012-ben közel félmillió projektet finanszíroztak tömegfinanszírozáson keresztül Európa-szerte.⁵¹

Tekintettel a tömegfinanszírozási kampányok nagy változatosságára, az adott kampány jellemzőitől függően különböző uniós szabályok is vonatkozhatnak a crowdfundingra. Kiemelendő többek között a pénzmosás elleni irányelv⁵² valamint a pénztátalásokat kísérő megbízói adatokról szóló rendelet,⁵³ melyek célja a pénzmosás megakadályozása, alkalmazásuk pedig nélkülözhetetlen, hiszen a közösségi

⁴⁹ BETHLENDI – VÉGH: i. m. 116.

⁵⁰ Ron KITCHENS – Phillip D. TORRENCE: i. m. 46.

⁵¹ *Communication on crowdfunding in the European Union – Frequently Asked Questions.* European Commission, Brussels, 27 March 2014, 2.

⁵² Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2015/849 irányelve.

⁵³ Az Európai Parlament és Tanács (EU) 1781/2006/EK rendelete.

finanszírozásra is ugyanazok a feltételek vonatkoznak, mint bármely más típusú pénzügyi tranzakcióra. Szintén közvetett módon a crowdfundingot mint alternatív finanszírozási formát érintő szabályozás az egységes szabadalmi oltalomról szóló rendelet,⁵⁴ melynek célja, hogy az uniós országokban könnyebben hozzáférhető szabadalmat hozzanak létre azon projektgazdák számára, akik találmányukat még a nyilvánosságra hozatal előtt oltalomban kívánják részesíteni. Az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv⁵⁵ megkönnyíti a platformok piacra jutását az EU-ban, és meghatározza az online közvetítők felelősségére vonatkozó szabályokat, mely szintén fontos szerepet játszik a tömegfinanszírozás európai alkalmazásában.

A közvetett hatást gyakorló rendeletek és irányelvek mellett az esetünkben legfontosabb joganyag az Európai Parlament és Tanács 2020/1503 számú, az európai közösségi finanszírozási üzleti szolgáltatókról szóló rendelete, mely egységes szabályokat állapít meg az egész EU-ban az üzleti finanszírozáshoz kapcsolódó részvény (equity-based) és hitelnyújtási (lending-based) alapú tömegfinanszírozási szolgáltatások tekintetében. Lehetővé teszi a platformok számára, hogy egységes szabályrendszer alapján ún. „uniós útlevelet” vagy más néven uniós címkét kérjenek, amely megkönnyíti számukra, hogy egyetlen engedély birtokában az egész EU-ban szabadon nyújthassák szolgáltatásaikat.⁵⁶

A rendelet megszületése előtt az Európai Bizottság (továbbiakban Bizottság) nem tervezett azonnal a jogalkotási kezdeményezési jogával élni, elsődlegesen továbbvizsgálta a közösségi finanszírozás körüli piaci fejleményeket annak érdekében, hogy jobb képet kapjon arról, hogy ez a finanszírozási forma hogyan illeszkedik a tágabb pénzügyi környezetbe. 2013 októberében megkezdődött konzultációk, tanulmányok, jelentések és kezdeti hatásvizsgálatok eredményéül a Bizottság 2018-ra elkészült jogalkotási javaslatával.⁵⁷

A javaslat hátterében azon cél megvalósítása állt, melynek értelmében az innovatív vállalkozások, induló vállalkozások és az egyéb, tőzsdén nem jegyzett vállalkozások számára lehetővé válhasson a finanszírozási eszközökhöz való hozzáférés, mivel ez napjainkban az említett vállalkozások számára továbbra is nehézséget jelent, különösen akkor, amikor az induló szakaszból átlépnek a növekedési szakaszba. A Bizottság javaslata ún. uniós címkét hozott létre a részvény- és hitelalapú közösségi finanszírozási platformok számára, amely lehetővé tette számukra a határokon átnyúló tevékenységet és arányos módon igyekezett kezelni a kockázatokat, ezzel könnyíteni kívánta a közösségi finanszírozási szolgáltatások elterjedését a belső piacon, ezzel pedig javítva az említett vállalkozások számára a finanszírozási eszközökhöz való hozzáférést. Ebből az okból kifolyólag az adományalapú és a jutalomalapú közösségi finanszírozás kihagyásra került a javaslatból, mivel ezen modellek

⁵⁴ Az Európai Parlament és Tanács (EU) 1257/2012/EU rendelete.

⁵⁵ Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2000/31/EK irányelve.

⁵⁶ EB Crowdfunding.

⁵⁷ EB Crowdfunding.

bevonása szükségtelen lenne, hiszen nem foglalkoznak a pénzügyi termékekkel és az ezen termékek által teremtett információs aszimmetriával.⁵⁸

A javaslat jogalapja az Európai Unió működéséről szóló szerződés (röviden: EUMSZ) 114. cikke, amely lehetővé teszi a tagállami rendelkezések közelítésére vonatkozó olyan intézkedések elfogadását, melyeknek tárgya a belső piac megteremtése és működése. A közösségi finanszírozás intézménye mellől a javaslat megszületésekor hiányzott egy *célzott és koherens szabályozási és felügyeleti rendszer*. Az Unión belül a közösségi finanszírozási szolgáltatókra alkalmazott eltérő keretek és szabályok akadályozták a közösségi finanszírozási tevékenység uniós szintű kibővítését. A szabályozások olykor szembeeső különbségei és a tagállamok által elfogadott eltérő jogszabályi hatályok akadályozták a közösségi platformok egész EU-ra kiterjedő működését, mivel üzleti modelljeiket az egyes joghatóságokhoz kellett igazítaniuk, ebből adódóan gyakran több nemzeti engedélyre vagy regisztrációra volt szükségük, és eltérő nemzeti jogszabályoknak kellett megfelelniük, mindezek tetejében ezen tényezők magas költségeket eredményeztek számukra.

Az EU-n belül a vállalkozások működésére vonatkozó egységes feltételek bevezetésével a javaslat, majd a később elfogadott rendelet megszüntette a nemzeti jogi keretek közötti különbségeket, amelyek uniós szinten a piac széttagoltságához vezettek. A közösségi finanszírozási platformok, a projektgazdák és a befektetők számára is csökkentette a túlzott összetettséget, a pénzügyi és adminisztratív terheket, ugyanakkor egyenlő versenyfeltételeket biztosított az azonos uniós címkét használó összes szolgáltató számára.⁵⁹

Az elfogadott rendelet egységes követelményeket állapít meg a közösségi finanszírozási szolgáltatások nyújtására, a közösségi finanszírozási szolgáltatók szervezetére, engedélyezésére és felügyeletére, a közösségi finanszírozási platformok működésére, valamint a közösségi finanszírozási szolgáltatásoknak az Unióban történő nyújtásával kapcsolatos átláthatóságra és marketingközleményekre vonatkozóan.⁶⁰

A rendelet I. fejezetének általános rendelkezései és fogalom-meghatározásai után a rendelet II. fejezete foglalkozik a közösségi finanszírozási szolgáltatások nyújtásával és a közösségi finanszírozási szolgáltatók szervezeti és működési követelményeivel. A szolgáltatókkal szemben támasztott legfontosabb követelmények a rendelet cikkei mentén haladva az alábbiak:⁶¹

- *Hivatalosan engedélyezettnek kell lenniük a letelepedési helye szerinti tagállam illetékes hatósága által.*
- *Az ügyfelek érdekeinek leginkább megfelelően, becsületesen, tisztességesen és szakszerűen kell eljárniuk.*

⁵⁸ *Javaslat Az Európai Parlament és Tanács rendelete az európai közösségi finanszírozási üzleti szolgáltatókról.* Európai Bizottság, Brüsszel 2018. 3. 8. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018PC0113> (továbbiakban: Javaslat).

⁵⁹ Javaslat.

⁶⁰ Az Európai Parlament és Tanács 2020/1503 (EU) rendelete az európai közösségi finanszírozási üzleti szolgáltatókról 1. cikk (1) bekezdés [továbbiakban: 2020/1503 (EU) rendelet].

⁶¹ 2020/1503 (EU) rendelet 3–11. cikk.

- *Tilos elfogadniuk bárminemű díjazást* abból a célból, hogy a befektetői megbízásokat egy meghatározott közösségi finanszírozási ajánlat felé irányítsanak.
- Legalább minimális szinten *át kell világítaniuk* a közösségi finanszírozási forrást kereső projektgazdákat.
- *Eredményes és átlátható eljárásokat kell működtetniük* az ügyfelektől kapott panaszok gyors, tisztességes és következetes kezelése céljából.
- A közösségi finanszírozási szolgáltatóknak semmilyen érdeke nem fűződhet a közösségi finanszírozási platformjaikon szereplő közösségi finanszírozási ajánlatokhoz. Be kell tartaniuk az *összeférhetlenségi követelményeket*, többek között azt a tilalmat, hogy a saját platformjaikon lévő ajánlatokba fektessenek be.
- Meg kell felelniük bizonyos *prudenciális*⁶² *követelményeknek*, így tehát rendelkezniük kell összegszerű prudenciális biztosítékokkal.
- Minden évben *el kell küldeniük a nemzeti hatóságoknak* a platformjaikon keresztül finanszírozott projektek bizalmas listáját.

A rendelet elfogadását megelőzően fennálló, a közösségi finanszírozásban érdekelt befektetőket érintő kockázatok elsődlegesen a befektetővédelmi intézkedések alkalmazásával küszöbölhetők ki, ilyen rendelkezéseket a rendelet IV. fejezete is tartalmaz. Az említett fejezetben megfogalmazott rendelkezések a közösségi finanszírozási szolgáltatókkal szemben határoznak meg követelményeket, ennek értelmében:⁶³

- *Biztosítaniuk kell*, hogy az ügyfelek részére nyújtott valamennyi tájékoztatás és marketinganyag tisztességes, világos és nem megtévesztő módon közzétételre került.
- Kötelesek a közösségi finanszírozási projektek *nemteljesítési rátáit* évente *közzétenni platformjaikon*, legalább az azt megelőző 36 hónapra vonatkozóan, valamint közzétételi kötelezettségük kiterjed az eredményekről szóló kimutatások elkészítésére minden pénzügyi év végét követő négy hónapon belül.
- *Vizsgálniuk kell*, hogy van-e olyan szolgáltatásuk, amely megfelelő lenne a leendő nem szakmai ügyfelek, tehát tapasztalatlan befektetők számára, továbbá negynapos gondolkodási időszakot kötelesek biztosítani, mielőtt lehetővé tennék az ügyfelek számára a közösségi finanszírozási projektekbe történő befektetést.
- Feladatuk a *leendő befektetők tájékoztatása* egy kiemelt befektetési információt tartalmazó adatlappal, amely felhívja a figyelmet az esetleges pénzügyi veszteségekre.
- *Nyilvántartást kell vezetniük* a szolgáltatásaikról, tranzakcióikról és az ügyfelekkel kapcsolatos minden adatról, melyet legalább öt évig meg kell őrizniük, és biztosítaniuk kell ügyfeleiknek a számukra nyújtott szolgáltatások nyilvántartásához való hozzáférést.

⁶² Prudenciális: okos, körültekintő; elővigyázatosságra vonatkozik.

⁶³ 2020/1503 (EU) rendelet, 19–26. cikk.

A közösségi finanszírozás zavartalan működését a Bizottság javaslata és az elfogadott rendelet értelmében az illetékes hatóságok és az Európai Értékpapír-piaci Hatóság (European Securities and Markets Authority; ESMA) által ellátott felügyelet biztosítja, ezzel kapcsolatos rendelkezéseket a rendelet VI. fejezete tartalmaz, külön foglalkozva az illetékes nemzeti hatóságokat és az ESMA-t érintő feladatokkal. A nemzeti hatóságok, melyeket a tagállamok jelölnek ki és azokról ESMA-t tájékoztatják, kötelesek.⁶⁴

- Olyan *eljárásokat kidolgozni*, amelyek lehetővé teszik az ügyfelek és más érdekelt felek számára, hogy panaszt nyújtsanak be az illetékes hatóságokhoz a rendeletnek a közösségi finanszírozási szolgáltatók általi feltételezett megsértésével kapcsolatban.
- Feladataik teljesítése érdekében az illetékes hatóságok *vizsgálati és felügyeleti hatáskörökkel rendelkeznek*, ennek értelmében helyszíni ellenőrzéseket folytathatnak, kötelesek átvilágítani azokat a jogi személyeket, amelyek közösségi finanszírozási szolgáltatásokat kívánnak nyújtani, valamint többek között felüggeszthetik a közösségi finanszírozási szolgáltatások nyújtását.
- A hiánytalan kérelem kézhezvételétől számított három hónapon belül *kötelesek értékelni*, hogy a leendő közösségi finanszírozási szolgáltató megfelel-e a rendeletben meghatározott követelményeknek.
- Későbbi illegális magatartás vagy a platform használatának kilenc egymást követő hónapon keresztül történő elmulasztása esetén *visszavonhatják az engedélyüket*.
- *Naprakész információkat kötelesek közzétenni* a honlapjaikon a közösségi finanszírozási szolgáltatók marketinganyagára vonatkozó nemzeti törvényekről és rendeletekről.
- *Közigazgatási szankciókat* és egyéb *közigazgatási intézkedéseket* alkalmazhatnak a büntetőjogi szankciókon kívül, ilyen például a közigazgatási pénzbírság.
- *Szakmai titoktartási és adatvédelmi kötelezettségük* van.
- Kötelesek *együttműködni és információt cserélni* az illetékes hatóságok egymással, valamint az Európai Értékpapír-piaci Hatósággal.

Az együttműködés keretében az ESMA-nak:

- Különböző *szabályozástechnikai standardtervezeteket* kell kidolgoznia, majd benyújtania az Európai Bizottsághoz a jogalkotás támogatása érdekében;⁶⁵
- *Nyilvántartást kell készítenie* az összes közösségi finanszírozási szolgáltatóról. Az ESMA-nak ezt a nyilvántartást a honlapján nyilvánosan elérhetővé és rendszeresen naprakésszé kell tennie.⁶⁶

⁶⁴ 2020/1503 (EU) rendelet, 29–38. cikk.

⁶⁵ 2020/1503 (EU) rendelet, 7. cikk (5) bekezdés.

⁶⁶ 2020/1503 (EU) rendelet, 14. cikk (1) bekezdés.

A *rendelet utóhatása* szerte Európában érezhető volt, hiszen az egész Európai Unióra kiterjedő szabályok megkönnyítették a közösségi finanszírozási platformok számára, hogy egyetlen, országhatárokat átlépő rendszerben fejlesszék és kínálják szolgáltatásaikat. A lakossági befektetők és vállalkozások számára javították az ezen innovatív finanszírozási formához való hozzáférést, valamint általa a befektetők számára magasabb szintű védelem és különböző garanciák állnak rendelkezésre.

A közösségi finanszírozás alapjainak ismertetése után a következő részben áttérünk az egészségügyi szektorban megjelenő közösségi finanszírozás bemutatására.

1.5.3. A KYC – Know Your Customer eljárások⁶⁷

Az „Ismerd meg az ügyfeledet” (KYC) egy olyan intézkedési keretrendszer, amely az ügyfelek személyazonosságának ellenőrzésére, kockázati profiljuk felmérésére, valamint pénzügyi tevékenységeik jellegének és céljának megértésére szolgál. A KYC egy *kötelező szabályozási gyakorlat*⁶⁸ pénzügyi intézmények, például bankok, brókerek és befektetési cégek számára. Bizonyos más iparágakra is vonatkozhatnak a KYC-követelmények a joghatóságtól függően.

A KYC jellemzően több eljárást foglal magában, például ügyfél-azonosítási programot (CIP), ügyfél-átvilágítást (CDD), valamint folyamatos monitoringot vagy fokozott átvilágítást (EDD).

A modern KYC-szabályozások eredete az 1970-es amerikai banktitoktartási törvényre (Bank Secrecy Act, BSA) vezethető vissza. A KYC ma is szerves részét képezi a pénzmosás elleni (AML)⁶⁹ megfelelésnek, segítve a szervezeteket a gyanús tevékenységek felderítésében és a pénzügyi bűncselekmények megelőzésében.

⁶⁷ *What is KYC (Know Your Customer)?* The Fourthline Team May 20, 2025, <https://www.fourthline.com/glossary/kyc-know-your-customer>, 2025.június 15.

⁶⁸ Lásd bővebben: Gabriele ROSAT: *Is KYC Mandatory? A Perspective on the Legal Requirements by Country*. 19. 05. 2025, AML & KYC Education, <https://www.fourthline.com/blog/is-kyc-mandatory>, 2025.június 15.

⁶⁹ Az Európai Bankhatóság (EBA) a közelmúltban négy szabályozási technikai standardot (RTS) javasolt az Európai Unió (EU) pénzmosás és terrorizmusfinanszírozás elleni (AML/CFT) rendszerének átalakítására. A konzultációs időszak 2025. június 6-án zárult, és az Európai Bizottsághoz történő végleges benyújtásra 2025. október 31-ig volt esedékes, ezek a standardok jelentős előrelépést jelentenek a pénzügyi szektorban a fokozott átvilágítás és a szabályozási harmonizáció felé. Az EU-ban működő intézmények számára ezen szabályok proaktív adaptálása kiemelkedő fontosságú lesz.

Ezek a standardok az EBA válaszában részét képezik az Európai Bizottságnak a hatodik pénzmosás elleni irányelv (2024/1640 vagy AMLD6) szerinti AML/CFT intézkedésekkel kapcsolatos tanácsadási felhívására. A 2024. május 30-án elfogadott AMLD6 a pénzmosás elleni rendelettel (2024/1620 vagy AMLR) és a pénzmosás elleni hatósággal (AMLA) együtt egy átfogó európai uniós AML-csomag részét képezi, amelynek célja az AML/CFT rendszer megerősítése az Európai Unióban. A négy tervezet az AML/CFT megfelelés kritikus aspektusaira összpontosít:

- *Közvetlen pénzmosás elleni felügyelet*: Az első szabályozástechnikai standard (RTS) felvázolja azokat a kritériumokat, amelyek alapján meghatározzák, hogy mely

Milyen követelményeknek kell megfelelni egy KYC-programnak?

A megbízható KYC-program általában három alapvető elemet tartalmaz: az ügyfél-azonosítási programot (CIP), az ügyfél-átvilágítást (CDD), és a magasabb kockázatú ügyfelek esetében a fokozott átvilágítást (EDD). Egy hatékony KYC-keretrendszer azonban szélesebb körű megfelelési infrastruktúrát is igényel. Ez magában foglalja az alapos nyilvántartást, a személyzet képzését, a belső ellenőrzéseket, és bizonyos esetekben a következők használatát: automatizált KYC-eszközök a hatékonyság és az egységesség fokozása érdekében. Míg maga a KYC az ügyfélazonosságra és a kockázati profilalkotásra összpontosít, általában egy tágabb rendszerbe integrálódik.

intézmények tartoznak az új uniós pénzmosás elleni hatóság közvetlen felügyelete alá. Az EBA egy kétlépcsős folyamatot javasol: először az intézményeket határokon átnyúló tevékenységeik alapján azonosítják, majd egy harmonizált kockázatértékelési módszertant alkalmaznak a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás (ML/TF) kockázatainak értékelésére.

- *Harmonizált kockázatértékelési módszertan:* A második szabályozástechnikai standard (RTS) harmonizált módszertant vezet be az egyes intézményekhez kapcsolódó ML/TF kockázatok értékelésére. Ez a megközelítés biztosítja a szervezeti szintű kockázatértékelések következetességét az EU tagállamaiban, csökkentve a határokon átnyúló intézmények szabályozási terheit azáltal, hogy összehangolja a különböző felügyeleti hatóságoktól érkező információigényléseket.
- *Fokozott ügyfél-átvilágítás:* A harmadik szabályozástechnikai standard (RTS) az ügyfél-átvilágítás során szükséges információk körének és minőségének meghatározására összpontosít, rugalmas keretet kínálva, amely összhangban van az új pénzmosás elleni rendellel. Ez magában foglalja az ellenőrzéshez használt dokumentumtípusokra és információforrásokra vonatkozó iránymutatásokat.
- *Pénzügyi szankciók és közigazgatási intézkedések:* A negyedik szabályozástechnikai standard (RTS) mutatókat és kritériumokat határoz meg a pénzbeli szankciók és közigazgatási intézkedések, köztük a kényszerítő bírságok szintjének meghatározására. A cél a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelemmel kapcsolatos jogszértések egységes értékelésének biztosítása az EU-ban, arányos, visszatartó erejű és hatékony végrehajtási intézkedésekkel.

Ezek a szabályozási standardok tervezetei jelentős lépést jelentenek egy erősebb és egységesebb uniós pénzmosás és terrorizmusfinanszírozás elleni keretrendszer felé. A szigorú ügyfél-átvilágítás hangsúlyozása fejlett bevezetési és folyamatos nyomon követési folyamatokat tesz szükségessé. A pénzügyi intézményeknek fontolóra kell venniük olyan technológiákba való befektetést, amelyek megkönnyítik a hatékony adatgyűjtést, ellenőrzést és folyamatos nyomon követést. Az API-kat és a modern adatelemzést kihasználó megoldások elengedhetetlenek lesznek. Ahogy a szabályozási környezet fejlődik, a proaktív megfelelési stratégiák kiemelkedően fontosak. A bankoknak fejlett technológiákat, beleértve a mesterséges intelligencián alapuló kockázatértékelési eszközöket is, kell alkalmazniuk, hogy eligazodjanak ezekben a bonyolult helyzetekben és biztosítsák a megfelelést. Ez a stratégiai megközelítés nemcsak a kockázatokat mérsékli, hanem javítja a működési hatékonyságot is, felkészítve az intézményeket a sikerre a dinamikus pénzügyi környezetben. <https://www.moody's.com/web/en/us/insights/regulatory-news/eba-propos-es-rules-to-strengthen-aml-cft-framework-in-eu.html>, 2025. április 15.

AML-program, ami más kötelezettségeket is előír, például a gyanús tevékenységek időben történő jelentését a hatóságoknak.

▪ *Ügyfél-azonosítási program (CIP)*

A CIP célja annak biztosítása, hogy csak a jogos ügyfelek férhessenek hozzá a pénzügyi szolgáltatásokhoz. Az Egyesült Államokban a CIP-szabály előírja a pénzügyi intézmények számára, hogy legalább négy kulcsfontosságú azonosító információt szerezzenek be az egyes ügyfelektől:

- Teljes név
- Születési idő
- Lakcím vagy üzleti cím
- Kormány által kiállított személyazonosító okmány (pl.: személyi igazolvány, jogosítvány vagy útlevél) azonosító száma

A szervezetnek ezután kockázatalapú eljárásokkal kell ellenőriznie az információkat, amelyek magukban foglalhatják további dokumentációk (pl. közüzemi számlák) kérését.

Vállalati ügyfelek esetében az intézmények dokumentumokat, például cégbejegyzési okiratokat kérhetnek a szervezet hivatalos nevének, címének, valamint tulajdonosi vagy ellenőrzési szerkezetének igazolására – beleértve a tényleges tulajdonosok azonosítását is, ahol szükséges.

A dokumentumalapú módszerek mellett számos intézmény nem dokumentumokon alapuló ellenőrzésre is támaszkodik, például közvetlenül felveszi a kapcsolatot az ügyféllel, vagy összeveti az információkat a kormányzati listákkal és nyilvános adatbázisokkal.

▪ *Ügyfél-átvilágítás (CDD)*

Az ügyfélfelmérés (CDD) a CIP során gyűjtött információkra épít az ügyfél kockázati szintjének felmérésére és a megfelelő felügyeleti szint meghatározására. A folyamat magában foglalhatja további információk gyűjtését az ügyfél pénzügyi előzményeiről, pénzeszközök forrásáról, tevékenységeiről és az egyes tranzakciók céljáról.

Az ügyfél-átvilágítás célja, hogy elegendő információt szerezzen az ügyfél pénzügyi viselkedésének megértéséhez, kockázati profiljának felméréséhez, és biztosítsa, hogy az intézmény hatékonyan figyelemmel kísérhesse a gyanús tevékenységeket. A standard ügyfél-átvilágítás jellemzően elegendő azoknál az ügyfeleknél, akik alacsony kockázatot jelentenek a pénzmosás vagy a terrorizmusfinanszírozás szempontjából, bár a magas kockázatú ügyfelek esetében fokozott átvilágítási (EDD) követelmények léphetnek életbe.

▪ *Fokozott átvilágítás (EDD)*

Az EDD (fokozott ügyfél-átvilágítás) egy fokozott intézkedéscsomag, amely a CDD (kliensátvilágítás) során azonosított magas kockázatú ügyfelekre vonatkozik. Célja a standard átvilágítás során azonosított fokozott kockázatok kezelése.

Az EDD részletesebb háttérellenőrzéseket, a pénzeszközök és a vagyon forrásának ellenőrzését, valamint a tranzakciók fokozott vizsgálatát foglalja magában. A pénzügyintézetnek további dokumentumokat kell begyűjtenie, például bankszámlakivonatokat, üzleti nyilvántartásokat, adóbevallásokat vagy akár az ügyfél vagyonának jogosságát igazoló nyilatkozatokat.

Ha egy magas kockázatú ügyfél kerül be az ügyfélportfóliójába, az EDD folyamatos folyamattá válik, amelynek során az intézmény folyamatosan figyelemmel kíséri az ügyfelek tranzakcióit és viselkedését. A gyanús tevékenység vagy a magas kockázatú ügyfelektől származó tranzakciók azonosítása esetén a pénzügyi intézmények gyanús tevékenységi jelentést (SAR) nyújtanak be az illetékes hatóságoknak.

Hogyan működik a KYC-folyamat?

A KYC elvét az ügyfél teljes életciklusa során alkalmazzák, a számlanyitás előtt kezdődően, és az ügyfélkapcsolat teljes időtartama alatt folytatódik az időszakos felülvizsgálatok és a folyamatos átvilágítás.

Egy standard KYC-folyamat a következő lépéseket tartalmazza:

1. *Ügyfél azonosítása:* Személyes adatok gyűjtése, beleértve a nevet, a születési dátumot, a címet és a személyi igazolvány számát.
2. *Személyazonosság-ellenőrzés:* Az ügyfél személyes adatai hitelességének megerősítése dokumentációs és nem dokumentációs módszerekkel.
3. *Kockázatértékelések:* Az ügyfél pénzügyi bűncselekményeknek való potenciális kitettségének felmérése olyan tényezők alapján, mint a földrajzi elhelyezkedése és a tranzakciós viselkedése. Ennek a lépésnek a részeként az intézmények átvizsgálják az ügyfeleket a szankciós listák és a politikailag közszereplők (PEP) listái alapján. A magas kockázatú személyeket vagy szervezeteket további dokumentumok benyújtására kérik a pénzeszközök forrásának, a tulajdonosi szerkezetnek és egyéb információknak az ellenőrzésére.
4. *Folyamatos monitorozás:* A pénzügyintézet folyamatosan nyomon követi az ügyfelek tevékenységeit, hogy felderítse a pénzmosásra vagy csalásra utaló rendellenességeket, gyanús tranzakciókat és szokatlan viselkedési mintákat.
5. *Szabályozási jelentéstétel és nyilvántartás:* Ha a megfelelési csapatok gyanús tevékenységeket észlelnek, SAR-t (Sar-jelentést) kell benyújtaniuk az irányító szabályozó szervhez. Az intézményeknek a megfelelési auditok céljából a megfelelő szabályozó által előírt ideig meg kell őrizniük az ügyfelek azonosítására, az átvilágítási erőfeszítésekre és a tranzakciók előzményeire vonatkozó nyilvántartásokat.

▪ *Kockázati tényezők*

A meglévő vagy leendő ügyfél kockázati profiljának értékeléséhez és annak megerősítéséhez, hogy biztonságos-e velük üzletelni, az intézmények a következőket vehetik figyelembe:

- Ha a vállalat vagy magánszemély olyan joghatóságban található, amelyet a gyenge pénzmosás elleni rendszerek, a magas szintű korrupció vagy a geopolitikai instabilitás miatt magas kockázatúnak minősítettek.
- Ha az adott személy vagy a vállalattal kapcsolatban álló vezetők szerepelnek a PEP-adatbázisokban vagy a bünyügyi nyilvántartásokban.
- Ha a személyt vagy szervezetet illegális tevékenységek, például pénzmosás, terrorizmusfinanszírozás, kábítószer-kereskedelem vagy emberi jogok megsértése miatt szankcionálják.
- Az igazgatóként, részvényesként vagy végső tényleges tulajdonosnak (UBO) minősülő személyek kockázati profiljának felmérése – jellemzően olyan személyek, akik a szervezet 25%-os vagy annál nagyobb tulajdonrészrel vagy ellenőrzéssel rendelkeznek.
- Ha a vállalat üzleti tevékenysége főként készpénzalapú, vagy egy olyan iparág része, amelyről ismert, hogy magas a pénzmosási kockázata.

Mely vállalkozásoknak van szükségük KYC-re?

A bankok, a fintechek, a befektetési vállalkozások és a biztosítók az első olyan ágazatok közé tartoztak, amelyeknek jogilag kötelező KYC-programokat bevezetniük. Ma már azonban a KYC-eljárások nem kizárólag a pénzügyi szektorra korlátozódnak. A Pénzügyi Akció Munkacsoport (FATF) ajánlásaihoz igazodó joghatóságokban a „kötelezett szervezetek” néven ismert vállalkozásoknak törvényben előírták a KYC-eljárások végrehajtását.

Ezek közé tartoznak:

- Pénzügyi intézmények, mint például:
 - Bankok és fintech vállalatok
 - Befektetési cégek
 - Biztosítótársaságok
- Nem pénzügyi vállalkozások és szakmák, például:
 - Ingatlanügynökségek
 - Kaszinók és sportfogadási platformok
 - Pénzügyi tranzakciókkal foglalkozó ügyvédi irodák
 - Pénzügyi beszámolóval foglalkozó számviteli és könyvvizsgáló cégek
 - nagy értékű áruk kereskedői

Néhány olyan vállalkozás, amely nem köteles szigorúan KYC-t bevezetni – például a távközlési vagy autókölcsönző cégek – dönthet úgy, hogy önkéntes KYC-intézkedéseket fogad el a pénzügyi bűncselekményekkel kapcsolatos felelősségre vonás ellen.

Mik azok a KYC dokumentumok?

Az egyéni ügyfelek esetében a szükséges dokumentumok a következők lehetnek:

- Kormányzati személyi igazolvány (útlevél, nemzeti személyi igazolvány vagy jogosítvány).
- Lakcímgigazolás (közüzemi számla, bankszámlakivonat vagy bérleti szerződés).

- A pénzeszközök forrása (adóbevallási nyomtatványok, jövedelemigazolások vagy más vagyionforrást igazoló dokumentumok).
- Egyes joghatóságok nemzeti azonosítót, például adóazonosító számot (TIN) vagy társadalombiztosítási számot (SSN) is megkövetelnek.

A vállalati ügyfelektől általában a következőket kérik:

- A jogi megalakulás igazolása (alapító okirat, cégbejegyzési dokumentumok és alapszabály).
- Tulajdonosi és ellenőrzési struktúra (az igazgatók, tisztségviselők és végső haszonhúzó tulajdonosok [UBO-k] adatai).
- Adóazonosító számok.
- Az üzleti cím igazolása (közüzemi számlák, adóbevallások vagy bérleti szerződések).

A KYC ellenőrzések mögött álló technológia

A leendő vagy meglévő ügyfelek személyazonosságának ellenőrzése érdekében a KYC szoftvermegoldások különféle automatizált biztonsági eljárásokat alkalmazhatnak.

Ezeket különféle technológiavezérelt biztonsági fejlesztések teszik lehetővé, mint például az automatizált, mesterséges intelligenciával működő kockázatértékelési modellek használata az ügyfélprofilok dinamikus értékeléséhez. A KYC-ellenőrzéseket biometrikus hitelesítéssel is megerősíthetik, például élőpont-ellenőrzéssel, arcfelismeréssel és ujjlenyomat-szkenneléssel.

A csalásfelismerés pontosságát javító egyéb technológiai fejlesztések közé tartozik a gépi tanulási algoritmusok használata a szelfivideó meghamisításának azonosítására, valamint a készülék földrajzi helymeghatározásának használata a lakcím-igazolás megerősítésére.

Számos KYC-technológia lehetővé teszi a gyors vagy akár szinte azonnali személyazonosság-ellenőrzést automatizálás révén. A magasabb kockázatú profilok azonban gyakran továbbra is manuális felülvizsgálatot vagy egy megfelelő tisztségviselő jóváhagyását igénylik a szabályozási kötelezettségek teljesítéséhez.

2. Medical crowdfunding

A crowdfunding egyre szélesebb körű elterjedése elmélkedésre készítette a pénzügyi gondolkodókat, így a fejlett világ egyes kutatóegyetemei a technológia kereskedelmi hasznosításának támogatása érdekében megvizsgálták a közösségi finanszírozást, különös tekintettel annak a tiszta technológia, az élettudományok és az orvostechnika területén történő érvényesülésére,⁷⁰ és arra a megállapításra jutottak, hogy a vizsgálat tárgyát képező alternatív finanszírozási forma folyamatosan egyre nagyobb teret nyer magának több szektorban is, elsősorban az egészségügyben, hiszen általa nyitható a magas egészségügyi kiadások miatt az egyénekre és az egyéb szereplőkre

⁷⁰ *Crowdfunding*. The World Bank, 16.

nehezedő pénzügyi nyomás, elősegítheti az egyének és a nemzet jólétét, valamint hatást gyakorolhat az egészségügyi egyenlőség biztosítására.⁷¹

2.1. Az egészségügyi kiadásokra létrehozott közösségi finanszírozás megjelenése

A medical crowdfunding, vagyis az egészségügyi célokra történő, jellemzően adományalapú közösségi finanszírozás kifejezetten orvosi ellátás, illetve az ahhoz kapcsolódó költségek fedezésére használt alternatív pénzgyűjtési forma, melynek szinterei szintén a korábbiakban már bemutatott online platformok. A crowdfundinghoz hasonlóan elsősorban az észak-amerikai kontinensen jelent meg, hiszen az ottani egészségbiztosítási rendszer lényegesen az európaiktól eltérően működik, mivel az Egyesült Államok működteti messze a legdrágább egészségügyi rendszert a világon, valamint a világ egyetlen olyan fejlett országának tekinthető, amely nem biztosít egészségügyi ellátást az összes állampolgára számára. Ezen tények a gyermekhalandóság és a 30 OECD⁷²-ország viszonylatában meglepően alacsony születéskor várható élettartam tekintetében is megmutatkoznak. Az egészségbiztosítási rendszerük megreformálására több kísérlet is történt, ilyenek tekinthető többek között Barack Obama elnöksége alatt elfogadott *Affordable Care Act* című egészségügyi törvény is.⁷³ A medical crowdfunding is ezen tényezők hatására kezdte meg térnyerését, majd nem sokkal később az európai kontinensen is felütötte fejét a köztudatban.

Elmondható tehát, hogy a crowdfunding ezen formája azokban az országokban jelent meg legelőször, ahol nem beszélhetünk általános egészségbiztosításról, azonban ez nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy olyan országokban is felbukkanjon az online platformokon keresztül, ahol lényegesen kedvezőbb és szélesebb az egészségügyi rendszerek által nyújtott szolgáltatások köre. Ha az egyének úgy érzik, hogy nem kapták meg a számukra szükséges ellátást, akkor *kielégítetlen orvosi szükségletek* létezéséről beszélhetünk, mely adódhat az adott egészségügyi ellátórendszer jellemvonásaiból, az ellátást igénylő egyének tulajdonságaiból, valamint a hiányos finanszírozási forrásokból. Az általános egészségbiztosítás nem jelenti azt, hogy minden egyes egyén számára minden egészségügyi költség fedezésre kerül, egyes alapellátásokon kívül eső, kísérő vagy kísérleti terápiák finanszírozása hasonlóan megkerülhetetlen pénzügyi problémákba ütközhet, mivel napjainkban minden eddiginél gyorsabban jelennek meg a piacon új gyógyszerek és újszerű orvosi beavatkozások,⁷⁴

⁷¹ Shen YANG – XIWANG Ke – Cheng CHENG: A matter of life and death: The power of personal networks for medical crowdfunding performance. *Social Science & Medicine-ScienceDirect* 2023, 1.

⁷² OECD: Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (Organisation for Economic Co-operation and Development).

⁷³ GARAJ Erika – NOVÁK Tamás: *Az egészségügy finanszírozása és főbb gazdasági módszerei*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2020, 179.

⁷⁴ Ágnes LUBLÓY: Medical crowdfunding in a healthcare system with universal coverage: an exploratory study *BMC Public Health* 2020, 2. Lásd még: Jeremy SNYDER: Crowdfunding for medical care: Ethical Issues in an Emerging Health Care Funding Practice. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27875643/>, 2025. február 20.

ebből kifolyólag a biztosítási rendszerek gyakran nem is képesek olyan gyorsan reagálni az újonnan felmerülő keresletre, mint amilyen gyorsan a betegek ezekkel kapcsolatos igényei megszületnek. Ilyenkor van szükség a finanszírozás egy alternatív módszerének alkalmazására és annak elméleti megalapozására.

Az elmúlt 7 évben indult ütemes fejlődésnek a medical crowdfundingnak, mint jelenségnek a tudományos vizsgálata. Az utóbbi években bekövetkezett gazdasági és társadalmi változások is jelentős hatást gyakoroltak rá, hiszen a COVID-19-járvány alapjaiban megváltoztatta az életünket, az egészségüggyel szembeni viszonyunkat, valamint az egészségügyi ellátórendszerbe fektetett bizalmunkat. A bizalom megrendülésének eredményeként vannak olyan személyek, akik nem megoldásként, hanem egyenesen az egészségügyi rendszer kudarcának jeleként vélekednek az alternatív finanszírozási formák ezen fajtájáról.⁷⁵

Az egészségügyi kiadásokra létrehozott közösségi finanszírozásnak a projekt célja és finanszírozási típusa alapján négy megjelenési formája van, melyek egytől egyig alkalmasak az egészségügyi ágazat számára történő piaci részvétel bővítésére, az elhanyagolt egészségügyi problémákra való figyelem felhívására és a társadalmi elkötelezettség előmozdítására.⁷⁶ A továbbiakban ezen megjelenési formák kerülnek górcső alá.

2.1.1. A medical crowdfunding kampányok típusai

Ha az egészségügyi kiadásokra létrehozott közösségi finanszírozásnak a tipológiájára gondolunk, akkor négy fő típust kell magunk előtt látnunk, amelyek a bennük rejlő kockázatok ellenére is az egészségügyi szektorban fellelhető forráshiány jelentős részére nyújtanak megoldást, így tehát a betegségben szenvedők kóros állapotából eredő anyagi szükségletekre, az intézmények működéséhez szükséges egészségügyi célú kiadásokra, a tudományos felfedezések finanszírozásához szükséges anyagi javakra, valamint az egészségügyi vállalkozások támogatására. A kampányok típusai a következők:⁷⁷

Egészségügyi kiadások (health expenses) finanszírozására indított kampányok: Az egészségügyi kiadások finanszírozásába, mint a medical crowdfunding ezen megjelenési formájába azon tisztán adományalapú kampányok tartoznak, amelyeknek a célja a bizonyos orvosi szolgáltatásokat, gyógyászati segédeszközöket vagy más termékeket és gyógyszereket megfizetni nem tudó betegek zsebből fizetendő költségeinek finanszírozása. Az egészségügyi kiadások mértéke szoros összefüggésben áll az egyének egészségügyi állapotával és a munkából, illetve más forrásból származó jövedelmeik mértékével, e tekintetben tehát további lényeges különbségek figyelhetők meg földrajzi régiók és a különböző jövedelmi csoportok között. A magasabb munkajövedeleműek csoportjába tartozó egyének, valamint a fejlettebb és

⁷⁵ ZSARNÓCZKY-DULHÁZI Fanni – KOPPER Bence – ZSARNÓCZKY Martin – DÁVID Lóránt Dénes: i. m. 8.

⁷⁶ Matthew J. RENWICK – Elias MOSSIALOS: Crowdfunding our health: Economic risks and benefits. *Social Science & Medicine* 2023, 50.

⁷⁷ Matthew J. RENWICK – Elias MOSSIALOS: i. m. 51.

egészségtudatosabb régiók lakói több ellátást vesznek igénybe, ebből kifolyólag nagyobb a rájuk fordított fekvőbeteg-kiadások, a szakorvosi ellátásukra jutó kiadások és a gyógyszerkiadások összege, mindezek következtében azonban lényegesen egészségesebbek is, így például alacsonyabb az ő tekintetükben a mortalitás mértéke.⁷⁸ Azonban hiába jelentős az ezen csoporthoz kapcsolódó kiadások számszerűsített összege, a csoport tagjai a legtöbb esetben képesek ezeket önerőből megfizetni. Ezek alapján megállapítható, hogy az ilyen típusú kampányokkal támogatott egészségi problémákkal küzdők körét az alacsony jövedelműek és legtöbbször a visszamaradottabb régiók lakói jelentik, így az egyén egészségi állapotával kapcsolatos szükségleteinek kielégítése mellett a kampányok ezen megjelenési formája jelentősen hozzájárul az egészségügyi esélyegyenlőség megteremtéséhez is.

Egészségügyi kezdeményezések (health initiatives): Hasonlóan nem nyereségorientált az egészségügyi kezdeményezések köre sem, mely típus magában foglalja az egészségügyi intézmények vagy jótékonyági szervezetek számára történő adománygyűjtést, a betegoktatási programokat, a betegségtudatossági kampányokat és a globális egészségügyi missziókat. Olyan nonprofit egészségügyi kezdeményezésekről van szó, amelyek nemcsak egy betegségben szenvedő egyén személyes egészségügyi szükségleteinek a fedezését teszik lehetővé, hanem a szélesebb nyilvánosság vagy egy meghatározott csoport javát szolgálják. A 2000-es évek eleje óta a társadalmi összefogásban érdekelt felek bevonásával több különböző, nagyszabású globális egészségügyi kezdeményezés eredményezett összehangolt választ hatékony egészségügyi beavatkozásokkal és kifejlesztett humán technológiákkal több, korábban jelentős fejtörést okozó betegségre (ld.: AIDS/HIV, malária, tuberkulózis). Az egészségügyi kezdeményezések gyorsan a nemzetközi segélyezési keret szerves részévé váltak, és jelentős mértékű további pénzügyi és technikai forrásokat mozgósítottak és rendeltek célzott egészségügyi beavatkozások mellé.⁷⁹

Egészségügyi kutatás (health research) támogatása: A tudományos célú kutatások olyan felismerésekhez és innovációkhoz vezethetnek, amelyek megoldhatják az egészségügyi szektorban felmerülő rendellenességeket. Ez a tény magától értetődő, azonban pontosan ebből az okból kifolyólag töltenek be az egészségügyi kutatások világszerte központi szerepet a közegészségügyben. Az egészségügyi szektorban tevékenykedő tudósok körében kialakulóban van egy tendencia, melynek értelmében az elsődlegesen nem nyereség szerzése céljából végzett kutatómunkájukhoz közvetlen módon, közösségi finanszírozási kampányokon keresztül gyűjtik adományok formájában a szükséges forrásokat, ezzel támogatva a tudományos áttöréseket az egészségtudomány, pontosabban az elhanyagolt és a még kevés esetben diagnosztizált betegségek kezelése tekintetében. Az egészségügyi, orvosi és klinikai kutatások finanszírozásának ezen megjelenési formája egyszerű és közvetlen módját jelentik annak,

⁷⁸ BÍRÓ Anikó – PRINZ Dániel: *A foglalkoztatottak egészsége*. https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2020/12/mt_2019_113-118.pdf, 2025. február 21., 117.

⁷⁹ World Health Organization Maximizing Positive Synergies Collaborative Group: An assessment of interactions between global health initiatives and country health systems. *Health Policy* Vol. 373, June 20, 2009, 2137.

hogy az egyének vagy az egészségügyi kutatások támogatása iránt elhivatott szervezetek hozzájárulhassanak az egészségügyi problémák megértéséhez és azok kiküszöböléséhez, hiszen az egészségügyben alkalmazott gyakorlat tudományos megalapozottsága kritikus fontosságú egy fejlődő társadalom életében.⁸⁰

Kereskedelmi célú egészségügyi innováció (commercial health innovation): A kereskedelmi potenciállal rendelkező innovatív egészségügyi vállalkozások tőkéhez juthatnak a befektetésen alapuló, jellemzően részvényalapú közösségi finanszírozáson keresztül. Azon forprofit egészségügyi vállalkozások tartoznak ezen körbe, amelyeknek további tőkére van szükségük a beindulásukhoz és működésükhöz. Az előző megjelenési formákkal ellentétben a kereskedelmi célú egészségügyi innovációk köre befektetési alapú közösségi finanszírozásnak tekinthető, amelyeknek elsődleges célja a gyógyszerfejlesztés, terápiás innovációk, valamint komplementer és alternatív gyógyászati kezelések felgyorsítása.⁸¹

2.1.2. Az orvosi közösségi finanszírozás láthatatlan rétegei

Dr. Nora Kenworthy a közösségi finanszírozás sötétebb oldalát vizsgálja nemrég megjelent *Crowded Out: The True Costs of Crowdfunding Healthcare* (Kiszorítás: A közösségi finanszírozás valódi költségei az egészségügyben) című könyvében.

A 2010-ben indult GoFundMe lehetőséget kínál az egyéneknek arra, hogy adományokat gyűjtsenek számos személyes célra, az utazástól és az oktatástól kezdve a katasztrófaelhárításon át a pénzügyi vészhelyzetekig. Röviddel ezután a weboldal egy másik, nagy pénzügyi szükségletekkel küzdő területen is népszerűvé vált – az egészségügyi ellátásban.

„Lenyűgözött, ami akkoriban történt ezekkel a burjánzó, jótékonyági témájú internetes közösségi finanszírozási terekkel, és észrevettem, hogy a kampányok nagyon nagy része az amerikaiak alapvető orvosi szükségleteire irányult”⁸² – mondta dr. Nora Kenworthy, a Washingtoni Egyetem Bothell Apolási és Egészségügyi Tanulmányok Karának docense.

„Ez a trend sok megválaszolatlan kérdést hagyott maga után” – mondta. „Miért olyan népszerű a közösségi finanszírozás? Mitől sikeres egy közösségi finanszírozási kampány? És hogyan lehetséges, hogy valami, ami ilyen meleg, jótékony érzéseket kelt bennünk, ugyanakkor mélységesen kellemetlenül érinthet minket azzal kapcsolatban, hogy miért történik?”⁸³

⁸⁰ Drue H. BARRETT – Leonard W. ORTMANN – Natalie BROWN – Barbara R. DECAUSEY – Carla SAENZ – Angus DAWSON: *Public Health Ethics: Cases Spanning the Globe*. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK435780/>, 286, 2025. február 20.

⁸¹ Matthew J. RENWICK – Elias MOSSIALOS: i. m. 52.

⁸² Nora KENWORTHY: *Crowded Out: The True Costs of Crowdfunding Healthcare*. May 24, 2024, <https://www.uwb.edu/news/2024/05/24/the-unseen-layers-of-medical-crowdfunding>, 2025. június 15.

⁸³ Nora KENWORTHY: i. m.

Ezek a kérdések több mint egy évtizedes kutatás alapjául szolgáltak a témában. Nemrégiben megjelent *Crowded Out: The True Costs of Crowdfunding Healthcare* című könyvében Kenworthy megosztja a felfedezett válaszok egy részét.

Együttműködési kezdetek

Kenworthy közösségi finanszírozási kutatási projektje egy együttműködési projekt-ként kezdődött a UW Bothell oktatójával, dr. Lauren Berlinerrel, az Interdiszciplináris Művészetek és Tudományok Iskolájának docensével. Munkája ezután az évek során számos projektben folytatódott, mind hallgatói, mind oktatói kutatókkal.

Köztük van dr. Jin-Kyu Jung, az IAS professzora, aki térképészeti és GIS- (földrajzi információs rendszerek) szakértőként csatlakozott a munkához.

„Szerencsésnek érzem magam, hogy részese lehetek egy interdiszciplináris együttműködésnek Norával és diákjaival” – mondta Jung. „Több évnyi intenzív kvantitatív, kvantitatív és térinformatikai munka segített jobban megértenem a GoFundMe-t használók tapasztalatait, és azt, hogy a közéleti tudományos munkához kapcsolódó kritikus és kreatív egészségügyi és térképészeti projektek hogyan (újra)alkotják a tudást az új digitális médiatáj rejtett földrajzi területeiről.”⁸⁴

Jung munkája a közösségi finanszírozási kampányok előfordulását, elterjedését és eredményeit befolyásoló társadalmi-gazdasági, egészségügyi és faji egyenlőtlenségek térinformatikai alapú elemzésére összpontosított. Munkájának egyik eredménye egy interaktív weboldal, a GoFundUs volt, amely a közösségi finanszírozási kampányok adatainak térképes vizualizációit, a közösségi finanszírozási tapasztalatról szóló történeteket és egyéb adatokat tartalmaz.

Válaszok megosztása

Bár nem tűzte ki célul egy nagyobb alkotás létrehozását, Kenworthy a közösségi finanszírozási tapasztalatokkal rendelkező családtagjaival, barátaival és szomszédai-val beszélgetve rájött, hogy mások is ugyanazokkal a kérdésekkel küzdenek, mint ő.

„Valójában azért írtam a könyvet, hogy megpróbáljak egy fogalmi szókincset adni az embereknek arra vonatkozóan, hogyan érthetik meg, miért történik ez a dolog, miért olyan népszerű, és mit tükröz ez az egészségügyi, jóléti és szociális támogatási rendszereinkre vonatkozóan, amelyekkel az Egyesült Államokban rendelkezünk – vagy amelyekkel nem rendelkezünk –” – mondta. „Ez az Egyesült Államokban a válságkezelés és az orvosi ellátás informális infrastruktúrájává vált, és hogyan változtatja meg azt a módot, ahogyan gondolkodunk arról, hogy ki kap segítséget és milyen feltételekkel?”⁸⁵

Könyvében többek között a szelektív érdemesség kérdését vizsgálja, vagyis azt az elképzelést, hogy nem mindenki érdemel egyformán segítséget. A közösségi finanszírozás révén a hétköznapi embereknek lehetőségük van eldönteni, hogy ki érdemli meg leginkább a támogatásukat, és túl gyakran az elfogultságok

⁸⁴ Nora KENWORTHY: i. m.

⁸⁵ Nora KENWORTHY: i. m.

befolyásolják az eredményeket. Megjegyezte, hogy a faji megkülönböztetés sajnos gyakori tényező, akárcsak az, hogy mennyire tisztességes valaki, vagy mennyire szorgalmasnak tűnik.

A könyvében szereplő számok és adatok mellett Kenworthy valós történeteket is beleszó a kutatása során megkérdezett emberekről.

„Ez (a GoFundMe) az Egyesült Államokban a válságkezelés és az orvosi ellátás informális infrastruktúrájává vált, és hogyan változtatja meg azt a gondolkodásmódot, hogy ki kaphat segítséget és milyen feltételekkel?”⁸⁶ – dr. Nora Kenworthy, docens, Ápolás- és Egészségtudományi Kar.

Kampány eredményei

A könyvben szereplő egyik történet egy Trevor nevű férfiről szól, egy arkansasi egyedülálló apáról, aki küzdött a sérüléseiből való felépüléssel és az inzulin megfizetésével. Elindított egy közösségi finanszírozási kampányt, de soha nem osztotta meg senkivel, akit ismert.

„Elkezdett körülnézni a többi, tragikus történeteket bemutató kampány között, és úgy érezte, hogy az ő története nem elég tragikus ahhoz, hogy igazolja a szegényt, amit akkor érzett, amikor családjától és barátaitól kért segítséget” – mondta Kenworthy. „Feltette a kampányát, és csak abban reménykedett, hogy valaki majd jön, megtalálja és segít neki.”⁸⁷

Trevor kampánya több mint egy év alatt nulla dollárt gyűjtött. A története, mondta, nem szokatlan.

Trevor helyzetével ellentétben Kenworthy belefutott egy helyi médiasztár történetébe is, akinek a munkatársai kampányt indítottak a javára, miután elütötte egy autót. A kollégák meglévő médiakapcsolatainak és közösségi média követőinek köszönhetően a kampány sikeres volt.

A közösségi finanszírozás gyakran olyan készségeket igényel, amelyekkel nem mindenki rendelkezik, jegyezte meg Kenworthy. De vannak olyan történetek is, amelyek egyszerűen jobban teljesítenek. A drága egyszeri műtét vagy kezelés gyakran több támogatást szerez, mint a folyamatos, egész életen át tartó szükségletek, például az inzulin.

Az egyik közös jellemző, amit Kenworthy felfedezett az orvosi közösségi finanszírozási kampányokban, az volt, hogy a későbbi beavatkozásokra szólítottak fel.

„Ez az elképzelés arról szól, hogy nagyjából akkor kapjuk el az embereket, miután már betegek. Beleestek a betegség folyójába, és mi mindent megteszünk, hogy kihúzzuk őket belőle. De ez erőforrás-igényes, és gyakran sokkal drágább és hirtelen fellépő” – mondta Kenworthy.⁸⁸

⁸⁶ Nora KENWORTHY: i. m.

⁸⁷ Nora KENWORTHY: i. m.

⁸⁸ Nora KENWORTHY: i. m.

„A legjobb közegészségügyi munka nagy része jóval azelőtt történik, hogy az emberek súlyosan megbetegednének.”⁸⁹

Hozzátette, hogy sokkal hatékonyabb lehetne több erőforrást fordítani az upstream megoldásokra. Az olyan megoldások, mint a gyógyszerköltségek csökkentése, a gyógyszerzabadoalmak védelme módjának megváltoztatása és a biztosítási fedezeti tervek javítása, megakadályozhatnák ezen orvosi kampányok némelyikének szükségességét.

„Sok mindent tehetünk, ahol az erőforrásaink sokkal tovább mennének, és ahol maga a beavatkozás sokkal igazságosabb lenne abban az értelemben, hogy mindenkít érintene, ahelyett, hogy egyénileg kényszerítenénk az embereket erre.”⁹⁰

Segítőképz természet

Kenworthy kutatásának középpontjában az a vágy áll, hogy jobb módszereket találjon arra, hogyan tudják az emberek kielégíteni az egymásról való gondoskodás iránti vágyukat.

„Végső soron úgy vélem, hogy a közösségi finanszírozás abból a velünk született emberi vágyból fakad, hogy segítsünk egymáson, amikor nehéz helyzetben vagyunk” – mondta –, „és ezt sokkal erősebb célokra is lehetne felhasználni.”⁹¹

Reméli, hogy a könyvéből az olvasók nem azt tanulják, hogy eltávolodnak a közösségi finanszírozástól, hanem azt, hogy jobban tudatában legyenek annak a nagyobb képben elfoglalt helyének.

„Igyekszem szélesebb körben megvizsgálni, hogy mit tehetünk rövid, közép és hosszú távon annak érdekében, hogy kevésbé függjünk a közösségi finanszírozástól, és hogy igazságosabbá és fenntarthatóbbá tegyük az egymásról való gondoskodásunkat.”⁹²

2.2. Medical crowdfunding Magyarországon

A 2008-ban kibontakozó gazdasági világválság után Magyarországon is megjelent a közösségi finanszírozás és az ehhez kapcsolódó platformok kezdetben még szűkös köre. A rohamosan meginduló információs technológia fejlődése, a rendelkezésre álló források szűkössége, a tőkepiacokon folyamatosan megjelenő innovációk és a külföldi példák sikere alapján érthető, hogy a szintén gazdasági zátonyra futott hazánk is miért vált olyan gyorsan nyitottá a finanszírozás ezen alternatív formája felé. A crowdfunding lehetséges típusai közül a jutalom- és részvényalapú kampányok mellett elsődlegesen az *adományalapú közösségi finanszírozás* térnyerése figyelhető meg hazánkban, az erre a célra létrejött platformokon (így például a hazánk legrégebbi és legnagyobb sikereket örvendő online felületén, a Nonprofit Információs és Oktató Központ Alapítvány, vagyis a NIOK Alapítvány által üzemeltetett adjukossze.hu adománygyűjtő platformon) leggyakrabban

⁸⁹ Nora KENWORTHY: i. m.

⁹⁰ Nora KENWORTHY: i. m.

⁹¹ Nora KENWORTHY: i. m.

⁹² Nora KENWORTHY: i. m.

támogatott célok az állatvédelem, a szociális ügyek és az egészségügy köré összpontosulnak, azonban ezek mellett persze más tárgykörökben is indíthatók kampányok így többek között az egyének pénzbeli hozzájárulást várhatnak az oktatás, sport, kultúra, jogvédelem, környezetvédelem, vallás és más hasonlóan fontos és elhanyagolhatatlan témák tekintetében.⁹³

Mellékesen megemlíthető, hogy az egyének nagyobb csoportjától származó, kis összegben nyújtott adományoknak a közösségi finanszírozáshoz nagyon hasonló, azonban annak minden kritériumának nem megfelelő egyéb formája is létezik. Ezt testesíti meg a visegrádi országokban már bevett szokásként alkalmazott gyakorlat, melynek értelmében az adózók személyi jövedelemadójuk 1%-át felajánlhatják különböző nonprofit szervezetek részére,⁹⁴ azonban fontos hangsúlyozni, hogy a megindított crowdfunding kampányok keretei között megkezdett gyűjtésekbe az szja 1%-a mint felajánlási forma nem tartozik bele, annak ellenére, hogy hasonló célt szolgál.

Ahogy fentebb már említettük a leggyakrabban támogatott célok közé tartozik az egészségügyi kezdeményezések megvalósítása is. Ezen tény háttérében a *magyar állampolgárok egészségi állapota* és a *Magyarországon működő egészségbiztosítási rendszer* sajátosságai állnak, így elsődlegesen ezeket, mint a kampányok mögött álló okokat érdemes megvizsgálnunk.

Az Unión belüli viszonylatban megállapítható, hogy Magyarországon a születéskor várható élettartam a legalacsonyabbak között található, pontosabban hazánk az ötödik legrosszabb helyet tudhatja magáénak. A szív- és érrendszeri betegségek jelentősek, a magyar lakosság tekintetében minden tíz felnőttből közel négy él krónikus betegségekkel, továbbá minden harmadik hazai halálesetet az ischaemiás szívbetegség vagy a stroke okozza. Más uniós országokhoz képest kevesebb magyar számol be arról, hogy jó egészségnek örvend: 2019-ben a felnőttek kevesebb mint 60%-a jelezte azt, hogy jó az egészségi állapota, ami elmarad az uniós átlagtól, amely megközelítőleg 70%. Magyarországon a várható élettartam tekintetében jelentősek a nemek és az iskolai végzettség szerinti egyenlőtlenségek, hiszen 30 éves korukban a legalacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkező férfiak átlagosan majdnem 11 évvel kevesebbet fognak élni, mint a felsőfokú végzettséggel rendelkezők. Bár ez a különbség az elmúlt években csökkenő tendenciát mutatott, még mindig majdnem négy évvel meghaladja az uniós átlagot. A nők esetében a várható élettartambeli különbség lényegesen kisebb, így Magyarországon ez 3,1 év, míg az EU-ban 3,4 év. Hazánkban a halálesetek mintegy fele az egészség magatartásbeli kockázati tényezőinek tulajdonítható. A táplálkozási kockázatok, a dohányzás, az alkoholfogyasztás és az országban megfigyelhető légszennyezettség mértéke egytől egyig meghaladják

⁹³ ZSARNÓCZKY-DULHÁZI Fanni – KOPPER Bence – ZSARNÓCZKY Martin – DÁVID Lóránt Dénes: i. m. 45.

⁹⁴ REISINGER Adrienn: SZJA-felajánlás a visegrádi országokban. *Társadalomkutatás*. Főszerkesztő: Kulcsár Kálmán, Akadémia Kiadó, 2010, 28. kötet, 3. szám, szeptember, 536.

az uniós átlagokat, kiegészülve a mozgásszegény életmóddal, amely bár jelentős, de nem mutat kiugró eltérést az uniós viszonyokhoz képest.⁹⁵

Ezek fényében tehát adott egy *jelentős egészségügyi kockázatokkal rendelkező nemzet*, ahol a felbukkanó egészségügyi szükségleteket egy egyetlen egészségbiztosítási alappal rendelkező és erősen centralizált egészségügyi rendszer kívánja rendezni. Az alapot a *Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő* (NEAK) kezeli, amely 2017 óta az egészségügyért felelős minisztérium közvetlen irányítása alatt áll és működik. A minisztérium kizárólagos hatáskörébe tartozik a stratégiai irányvonal meghatározása, a finanszírozás ellenőrzése, az ellátási csomag meghatározása, valamint a rendeletek kiadása és végrehajtása.⁹⁶ A NEAK megfogalmazása szerint „Magyarországon ma az egészségbiztosítás keretein belül, megfelelő jogosultság szerint az állampolgárok természetbeni ellátás keretében nyújtott *egészségügyi szolgáltatásokat* és pénzben nyújtott *pénzbeli ellátásokat* vehetnek igénybe”. Az egészségügyi szolgáltatások a társadalombiztosítás rendszerén belül az egészségbiztosítási ág természetbeni ellátásait jelöli, az egészségügyi szolgáltatások rendszere ennek megfelelően több különböző ellátást foglal magában. Ezen ellátások jellemzője, hogy a *biztosított* vagy az *egyes ellátásra jogosult* valamilyen szolgáltatást kap. Az egészségügyi szolgáltatások rendszere magában foglal:

- Térítésmentesen igénybe vehető ellátásokat,
- árhoz nyújtott támogatást,
- részleges térítés mellett igénybe vehető ellátásokat,
- méltányosságból igénybe vehető ellátásokat,
- illetve a külföldön történő gyógykezelés eseteit is.⁹⁷

Ez gyakorlatban azt jelenti, hogy a biztosítottak a legtöbb esetben térítésmentesen tudják igénybe venni ezeket a szolgáltatásokat, Magyarországon ezért alapvetően elmondható, hogy az egészségügyi ellátás, ide nem számítva a magánintézmények ellátásait, csaknem mindenki számára elérhető, általában plusz költség nélkül. Ami a jelentősebb megterhelést okozzák azok a gyógyszerköltségek, az egyéb gyógyászati segédeszközök árai, illetve a speciális, nagyon költséges kezelések, beavatkozások költségei, melyek ritka betegségek esetén merülnek fel.

Nem közvetlen egészségügyi költségként pedig említhetők a például járóbeteg-szakellátásra, a fekvőbeteg-gyógyintézetbe, továbbá gyógyászati ellátásra történő utazás költségei és a bevételkiesésből származó extra pénzügyi nehézségek köre. Magyarországon az egészségügyi szektorban ezen költségek fedezésére indulnak közösségi finanszírozási kampányok, valamint gyakran merülnek fel olyan körülmények, melyek

⁹⁵ OECD/European Observatory on Health Systems and Policies. *Magyarország: Egészségügyi országprofil 2021*. State of Health in the EU, OECD Publishing, Paris/European Observatory on Health Systems and Policies, Brussels, 2021, 3–7.

⁹⁶ ZSARNÓCZKY-DULHÁZI Fanni – KOPPER Bence – ZSARNÓCZKY Martin – DÁVID Lóránt Dénes: i. m. 48.

⁹⁷ JAKAB Nóra – MÉLYPATAKI Gábor – RÁCZ Zoltán – SOLYMOSI-SZEKERES Bernadett – TÓTH Hilda: *Társadalombiztosítási jog*. ME-ÁJK Agrár- és Munkajogi Intézeti Tanszék 2023, 69.

következtében kielégítetlen orvosi szükségleteik keletkeznek a pácienseknek. Ezek orvoslása érdekében egyre gyakrabban fordulnak a betegségben szenvedők a közösségi finanszírozás felé. Az EU-ban az orvosi ellátás iránti kielégítetlen igények két leggyakoribb oka az eddigi statisztikák szerint 2023-ban a várólista, illetve a túl drága ellátás volt⁹⁸, mely tényezők hazánkban is megfigyelhetők.

A Magyarországon indítható egészségügyi kiadásokra létrehozott közösségi finanszírozási kampányok szintén osztoznak a már korábbiakban ismertett crowdfunding kezdeményezéseket jellemző erősségekben és bennük rejlő lehetőségekben, azonban fontos kiemelni azok gyengeségeit és a potenciális veszélyeket. A nemzetközi akciónál bemutatott hátrányokon túl a hazánkban indított kampányok további gyengesége, hogy a *magyar nyelv leszűkíti a potenciális adományozó tömeg nagyságát*, kivéve, ha az adott kezdeményezés célja éppen a nemzetközi tömeg elérése érdekében lefordításra kerül valamely világnyelvre. A medical crowdfunding kampányok pozitívan hatnak az egészségügy mellett az adott államgazdaságra, jelenlétükkel egyfajta *érzékenyítésre és egészségügyi felvilágosításra* adnak lehetőséget, melyek nemcsak az Unióban, hanem hazánkban is periférián kívül ragadt célkitűzések közé tartoznak. Továbbá, az *egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés egyenlőbbé válása* indulhat meg általa, azonban nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy ezekért az előnyökért a betegek milyen árat fizetnek. A betegeket gyakran esz-közként használják fel a cél elérése érdekében, egyes esetekben megfigyelhető a *részükről történő önkéntesség, beleegyezés részleges vagy teljes hiánya, a páciens kívánságainak figyelmen kívül hagyása*. A szenzitív egészségügyi adatok megosztása és egyéb etikai vonatkozású negativitások is megvalósulhatnak. Továbbá olyan segítségkérések is megjelenhetnek mind a hazai, mind pedig a nemzetközi platformokon, ahol *eltűzött vagy nem valós indokokkal* indított pénzadománygyűjtésekkel tévesztik meg az adományozók körét, így tehát például meghamisított egészségügyi dokumentációra hivatkozva, vagy egészségügyi szempontból értelmetlen kezelésre történő gyűjtéssel.⁹⁹

A crowdfunding általánosságban vett három szereplőjéhez, tehát a projektgazdához, a befektetőhöz és a közösségi finanszírozási szolgáltatóhoz képest a medical crowdfunding esetében a *beteg* speciális helyzetben vannak, hiszen a kampányaik sok esetben csak akkor érhetik el a kívánt eredményt és nyerhetnek általa az egészségügyi szükségleteikhez szükséges anyagi fedezetet, ha arcukat, nevüket, legfőképpen magánéletüket, a betegségükkel kapcsolatos körülményeket és további szenzitív adatokat ország-világ előtt megosztanak, ezzel kiszolgáltatva magukat és az általuk képviselt ügyet embertársaiknak. Kérdés, hogy mi a garancia ezen személyek jogainak védelmére és arra, hogy az összegyűlt adományok valóban az érintett beteghez fognak eljutni. A válasz mindkét esetben a platformok jogszerű működésében rejlik, hiszen, ha a közösségi finanszírozási szolgáltatók megfelelően elvégzik átvilágítási és ellenőrzési kötelezettségeiket, valamint a rájuk bízott adatokat az

⁹⁸ Unmet health care needs statistics. Eurostat Statistics Explained, 2024, 3.

⁹⁹ ZSARNÓCZKY-DULHÁZI Fanni – KOPPER Bence – ZSARNÓCZKY Martin – DÁVID Lóránt Dénes: i. m. 49.

adatkezelési szabályaiknak megfelelően kezelik, akkor a kampányok célja a betegek érdekeinek szem előtt tartásával maradéktalanul érvényesülhet.

Példaként szolgálnak a fentebb már említett NIOK Alapítvány jogszabályoknak megfelelő módon, az adjukossze.hu oldalon közzétett Általános Szerződési Feltételeiben olvasható passzusok:

Az adjukossze.hu oldalon csak a valós és átláthatóan működő, az oldalon előzetesen regisztrált szervezetek kezdeményezését támogatják. Adománygyűjtés feltöltésére kizárólag a rendszerben regisztrált szervezet jogosult.

Az ott adományt gyűjtő szervezetek adatait az Országos Bírósági Hivatal civil szervezeti névjegyzékében, a vallási közösségeket pedig a közhiteles nyilvántartásban ellenőrzik.

Azok a szervezetek, melyekkel korábban vagy jelenleg átláthatósági problémák merülnek fel nem indíthatnak adománygyűjtést az oldalon.

Az adománygyűjtést megelőzően a szervezetek alapos, de nem teljes körű átvilágításon esnek át.

Az adományozó könnyen meggyőződhet a kezdeményezések megvalósulásáról, hiszen a projekt befejezése után elolvashatja az adománygyűjtést végző szervezet beszámolóját, melyet a beszámolási kötelezettsége értelmében köteles elkészíteni.

A szolgáltató szükség esetén rendszeresen felszólítja a szervezetet, és mindent megtesz annak érdekében, hogy a beszámoló felkerüljön az oldalra.

A szervezet kötelezettséget vállal arra, hogy közösségi adománygyűjtés esetén az általa vállalt időben, de legfeljebb 6 hónapon belül megvalósítja a projektjét, és a megvalósításról a honlapon beszámol a megvalósítást követő 1 hónapon belül. Amennyiben a szervezet elmulasztja nyilvánosságra hozni a beszámolót, nem jogosult újabb közösségi adománygyűjtést feltölteni a honlapra.

Mindezek érvényesülésével a közösségi finanszírozási szolgáltatást nyújtó platformok biztosítják, hogy a kezdeményezések által megszerzett források ott kerüljenek felhasználásra, ahova azokat elsődlegesen szánták, mindeközben felelősséget vállalva azért, hogy a betegek a lehető legkevesebb kellemetlenségnek legyenek kitéve.¹⁰⁰

A medical crowdfunding rengeteg, az egyénekre és az egészségügyi ellátórendszerre is pozitív hatást gyakorló lehetőséget hordoz magában, azonban fontos hangsúlyozni a vizsgált finanszírozási forma *kiegészítő*, illetve *járulékos jellegét*. Véleményünk szerint minden esetben egy már működő egészségbiztosítási rendszer mellett tudja a legjobban kifejteni a hatását, hiszen egy létező egészségbiztosítási rendszer hiányosságait könnyebben képes pótolni, azonban annak létét teljes egészében nem tudja helyettesíteni. Nem szabad az egészségügyi rendszer kudarcának jeleként vélekedni róla, hiszen annak ellenére, hogy a rendszer esetleges hibái, az ellátáshoz való hozzáférés akadályai és a rendelkezésre álló szolgáltatások véges köre hívták életre a crowdfunding ezen formáját, azonban a célja nem az, hogy a meglévő egészségbiztosítási rendszerrel versenyezzen, hanem hogy azt kiegészítve megoldást

¹⁰⁰ Nonprofit Információs és Oktató Központ Alapítvány Általános Szerződési Feltételei <https://adjukossze.hu/aszf>, 2025. március 5.

jelentsen a fennálló problémákra mindaddig, amíg az ellátórendszer saját hiányosságait nem tudja hosszú távon rendezni. A közösségi finanszírozási platformok használatának figyelemmel kísérésével azonosíthatók azok a szakpolitikai hiányosságok és a kielégítetlen alapvető egészségügyi szükségletek, amelyek az egyéneket e platformok használatára ösztönzik, ezzel egyben rávilágít az adott problémára, valamint lehetőséget és időt biztosít azok egészségbiztosítási rendszer által történő kiküszöbölésére is, hiszen az elsődleges cél a betegek gondozása, az egészségügyi rendszer feladatainak ellátása és jövőbeli működésének biztosítása.

Záró gondolatok

Tanulmányunk megírásának célja e figyelmemet felkeltő téma átfogó és tudományos igényű vizsgálata volt. A tanulmányunkat olyan szerkezeti elemekből és oly módon építettük fel, hogy az alkalmas legyen a téma alapjának tekinthető fogalmaktól kezdve egészen a már sokkal speciálisabb szabályok megértésére is.

Cikkünk egyik legfőbb részét a közösségi finanszírozás rendszertanának felállítása, valamint a csekély számú jogforrással rendelkező és még gyerekcipőben járó jogi szabályozásának bemutatása alkotta, hiszen egy új keletű jogterület megismerése elsősorban az ahhoz szükséges tudásanyag megszerzése által lehetséges. Véleményünk szerint a legizgalmasabb egységet mindenképpen az egészségügyi kiadásokra létrehozott közösségi finanszírozással kapcsolatban felvázolt passzusok képezik, amelyekben az egészségügyi rendszert érintő leterheltséget és nehézségeket nem elbagatellizálva tettünk kísérletet az egészségbiztosítási rendszerünket kiegészítő finanszírozási formát érintő kérdések megválaszolására.

Az innováció, a vállalkozások növekedési igényei, a technológiai fejlődés és a tömegek egyre demokratikusabbá váló tőkepiaci szerepe lehetővé tette a finanszírozási formák új fajtájának megjelenését, ahol a finanszírozók többek között társadalmi előnyök megszerzésére törekszenek az internetes platformokon keresztül történő forráselosztás révén. Az elmúlt években a crowdfunding világszerte dinamikusan növekvő finanszírozási formává vált, ez a növekedés pedig az elkövetkezendő években is folytatódni fog, mely növekedés további elméleti és gyakorlati kérdéseket fog felvetni, amelyek megválaszolása jövőbeni kutatómunkák hosszú sorának tárgyát fogják képezni.

Irodalomjegyzék

- [1] Ágnes LUBLÓY: Medical crowdfunding in a healthcare system with universal coverage: an exploratory study. *BMC Public Health* 2020, 1–20.
- [2] BETHLENDI András – VÉGH Richárd: Közösségi finanszírozás – valós lehetőség-e a hazai kisvállalatok számára? *Hitelintézeti Szemle* 2014, 103, 114–116.
- [3] BÍRÓ Anikó – PRINZ Dániel: *A foglalkoztatottak egészsége*. https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2020/12/mt_2019_113-118.pdf, 2025. február 21. 113–118

-
- [4] Drue H. BARRETT – Leonard W. ORTMANN – Natalie BROWN – Barbara R. DECAUSEY – Carla SAENZ – Angus DAWSON: *Public Health Ethics: Cases Spanning the Globe*. Springer Open 2016.
<https://doi.org/10.1007/978-3-319-23847-0>
- [5] GÁBOSSY Ákos: Újabb irányzatok a közösségi finanszírozásban. *Pénzügyi Szemle* 2016/4., 544–555.
- [6] GARAJ Erika – NOVÁK Tamás: *Az egészségügy finanszírozása és főbb gazdasági módszerei*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2020.
- [7] Helen K. LIU: *The wisdom of the crowd A new typology for crowdsourcing*. <https://researchoutreach.org/wp-content/uploads/2021/07/Helen-K-Liu.pdf>, 2025. február 10.
- [8] HORVÁTH András: *Hogyan szolgálja a közösségi finanszírozás a fenntarthatóságot? A kriptovaluták szerepe a fenntartható gazdaságban*. XVI. Soproni Pénzügyi Napok Konferenciakötet, Soproni Egyetem Kiadó Sopron, 2022, 340–341.
- [9] JAKAB Nóra – MÉLYPATAKI Gábor – RÁCZ Zoltán – SOLYMOSI-SZEKERES Bernadett – TÓTH Hilda: *Társadalombiztosítási jog*. ME-ÁJK Agrár- és Munkajogi Intézeti Tanszék, 2023.
- [10] JUHÁSZ Zita: A közösségi finanszírozás csoportalakító szerepe. Gazdaság, Társadalom V. In: *Társadalmi csoportok jövője*. (Szerkesztette: Tóth Attiláné) Arisztotelész Bt., 2018, 1–143.
- [11] KUTI Mónika – HORNYÁK Miklós: A technológiai közösségi finanszírozás trendjei, *Külgazdaság* LXI., 2017. május–június, 28–45.
- [12] MÁRKUS Mónika: *Mérlegen a hazai start-upok*. Logisztika-Informatika-Management Nemzetközi Tudományos Konferencia, BGE GTK, Zalaegerszeg, 2016, 195–208.
- [13] Matthew J. RENWICK – Elias MOSSIALOS: Crowdfunding our health: Economic risks and benefits. *Social Science & Medicine, ScienceDirect* 2023, 48–56.
- [14] Mónika KUTI – Gábor MADARÁSZ: Crowdfunding. *Public Finance Quarterly* 2014/3., 355–366.
- [15] Nora KENWORTHY: *Crowded Out: The True Costs of Crowdfunding Healthcare*, May 24, 2024, <https://www.uwb.edu/news/2024/05/24/the-unseen-layers-of-medical-crowdfunding> 2025.június 15.
- [16] Ron KITCHENS – Phillip D. TORRENCE: The JOBS Act – Crowdfunding and beyond. *Economic Development Journal* Volume 11, Number 4, Fall 2012, 42–47.

- [17] Gabriele ROSAT: Is KYC Mandatory? A Perspective on the Legal Requirements by Country, 19. 05. 2025, AML & KYC Education, <https://www.fourthline.com/blog/is-kyc-mandatory>, 2025. június 15.
- [18] Shen YANG – Xiwang KE – Cheng CHENG: *A matter of life and death: The power of personal networks for medical crowdfunding performance*, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0277953623003258>, 2025. március 21.
- [19] Susana BERNARDINO – J. Freitas SANTOS: Crowdfunding: An Exploratory Study on Knowledge, Benefits and Barriers Perceived by Young Potential Entrepreneurs. *Journal of Risk and Financial Management* 2020, 1–24.
- [20] Jeremy SNYDER: *Crowdfunding for medical care: Ethical Issues in an Emerging Health Care Funding Practice*. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27875643/>, 2025. február 20.
- [21] *Crowdfunding's Potential for the Developing World*. The World Bank. Information for Development Program Washington DC, 2013, 1–103.
- [22] An assessment of interactions between global health initiatives and country health systems. World Health Organization Maximizing Positive Synergies Collaborative Group. *Health Policy* Vol. 373, June 20, 2009, 2137–2169.
- [23] ZSARNÓCZKY-DULHÁZI Fanni – KOPPER Bence – ZSARNÓCZKY Martin – DÁVID Lóránt Dénes: A közösségi finanszírozás helye és szerepe a mai társadalmakban, különös tekintettel hazánkra és az egészségügyi kiadásokra. *Civil Szemle* 2022/1., 8, 43–49.